

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4 hasábos polt sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Vasárnap, szeptember 27.

Átkelt a német trónörökös serege a Maason. Elesett Verdun-Toul között a legerősebb erőd. Dum-dum löveget használtak az oroszok is.

Mai számunk főbb közleményei:

**Folyamatban a rettenetes
küzdelem az Ois és a
Maas között.**

**Elesett a legerősebb fran-
cia záróerőd.**

**Német seregek újabb átke-
lése a Maas folyón.**

**Beismerik az angolok, hogy
a németek megverték
őket.**

**Százezernél több orosz esett
el az eddigi csatákban.**

**Dum-dum lövegeket is hasz-
nál az orosz hadsereg.**

**Hazug hírek Przemysl két
erődjének elestéről.**

**Válság előtt a szerb hadse-
reg.**

**Aradi uri hölgyek irgal-
mas munkája.**

**Aradon ápolt sebesültek
emlékei.**

Tiszteletet a hősöknek!

Arad, szeptember 26.

(Ezt a levelet kaptuk. Azt hisszük a tar-
talmánál fogva mindenképen megérdemli,
hogy a lap élére tegyük.)

Külsőségeknek, ceremóniáknak soha
híve nem voltam és azoknak sok ér-
téket nem tulajdonítottam. Vannak
azonban olyan külsőségek, amelyek-
nek kivételes idők, rendkívüli alkal-
mak mély jelentőséget adnak és ami-
kor azokkal olyan érzéseket kell ki-
mutatni, amelyek megnyilatkozására
szükség van. És az ilyenek jelentősé-
gét akkor érezzük legjobban, amikor
— egyesek hibájából, vagy pusztán
feledékenységből — azok elmaradnak.

A napokban szomorú menet vo-
nult végig a főtéren. A szomorúság,
hogy úgy mondjam, halmozódott
benne. Három halottas kocsit ment
egymás után. Három katona kopor-
sóját vitte, akik a harctéren megse-
besültek, és ide, hozzánk kerültek
meghalni. Honnét indultak el a csata-
mezőre, ahol a haza védelmében éle-
tüket vesztették, senkise tudta. Mesz-
ziról valók lehettek: ha az otthon-
maradtakat, az özvegyeket, az árvá-
kat, az apákat, az anyákat értesítet-
ték is, azoknak nem volt módjukban
eljönni a hősök temetésére. Senki a
családból, — csak néhány megillető-
dött katona a helyőrség megfogyott
létszámából.

Valami azonban a legszomorubb
volt. Hiszen azok az elesett hősök,
akármelyik részéről kerültek ide az
országunk, a monarchiának, mind a
mi testvéreink voltak. A testvéri ér-
zésüket mindennélmeggyőzőbben mu-
tatták ki: a halálukkal. És ezt a test-
véri érzést a mi részünkről, a pol-
gárság részéről semmi, semmi se ta-
nusította.

A hármassal halottas menetet, igaz,
körülvette egy kis közönség, amely

áhitattal emelt kalapot, amikor a vá-
rosháza előtt a katonák tisztesség-
adása, a *general de charge* elhangzott.
De ezeket is inkább a kíváncsiság, a
szokatlan látvány iránt való érdeklő-
dés hozta össze. A napokban, a há-
boru szülte igazságok között olvas-
tam, hogy az olyan részvétben ame-
lyen keresztül a kíváncsiság kandikál,
nincsen köszönet, nincs erkölcsi tar-
talom.

Másutt, úgy vettem észre, nem
ilyen közömbösek, vagy feledékenyek
az emberek. Fiumében egy román
tartalékos temetésén megjelent a rapp-
rezentanza tagjaival a kormányzó.
Temesváron egy tizedest maga a püs-
pök temetett el. Szegeden a háború
halottjainak, a kik életüket ott fejezik
be, diszszirhelyet adnak. Laibachban
három magyar bakának temetése a
tartománygyűlés tagjainak részvéte
mellett folyt le és sírjukra a szlovén
hölgyek virágokat hintettek. És még
hozhatnék föl példákat.

Aradon, a milyen példás és elis-
merésre méltó módon gondoskodtak
és gondoskodnak a sebesültekről, a
betegekről, annyira közömbösek a
halottakkal szemben. Hogy a halotta-
kon már ugye segíthetnek? Ezen az
alapon minden temetés ceremóniáját
el lehetne törölni és senkinek végtisz-
tességére nem kellene elmenni. A há-
ború áldozatai a legtöbbet adták a
házért: mindenüket, életüket. Mi-
lyen érdemükért, milyen szolgálatok-
ért nyilatkozzék meg a kegyeletnek
hálája, ha nem az ő önfeláldozá-
sukért?

Ez komoly, becsületbeli köteles-
ség, a melyet a város hatósága, tár-
sadalma és közönsége, úgy látszik,
azért mulasztott el, mert nem volt
eddig törvénybe, szabályrendeletbe

foglalva, hogy kinek a resszortja. En se tudom, kinek osztanam ki. Mas-kor, tudom, boven akadt a hazafias reprezentacioara hatosagi szemely, no-tabilitas, egyesulet. Ha, a mire, saj-nos, szamitanunk kell, ismet arra ke-rulne a sor, hogy az idehozott se-be-sultek egyiket, vagy masikat orvo-saink minden dicseretet megérdemlo munkaja, onkent es apolonoink példás gondoskodasa nem tudna megmenteni az életnek: találjanak módot a pol-gárság, a honfitársak gyászának és részvételének kifejezésére.

Igaz, akik mindjárt a harcra men-nél el a halálukat, azoknak még szo-morubb a temetése. Közös sírgödör, rövid szertartás, gyors bucsuvétel. Hát azoknak, akiket így, övéiktől tá-vol temetnek el, szóljon a részvét, a melyet a mi földünkbe kerülő bajtár-saik iránt kifejezünk.

... A három koporsót a general de charge után kivitték a katonate-metőbe. Nem kerülnek ott se méltat-lan környezetbe. A békés háboruban, a szolgálat ideje alatt meghalt kato-nák mellé kerülnek és békés lesz ott a pihenés, amely a küzdéseiket, ha-lálvívódásukat fölvaltotta. De, én azt hiszem, többet érdemelnének. A vá-ros jelöljön ki temetőjében díszjelző, külön helyet, azok számára, akik most, a nemzet jövőjéért folyó há-boruban haltak meg és a kiket itt ért a halál. Nem hiszem, hogy a katonai parancsnokság akadályt gördítene ez elé. A temetőben, ahol a szívünkhöz közel álló sírokat fölkeressük, legyen módunk nekünk, legyen módja utó-dainknak tisztelettel és elfogódott há-lállal megállani azok sírja előtt, akik a hazáért haltak meg.

Tiszteletet a halott hősöknek! A kiknek egyébbel úgy se fizethetünk: adjuk ezt megminél komolyabban, mi-nél őszintébben, minél nagyobb bőséggel.

Az aradi Vöröskereszt varroda mun-kája. A harci riadó végigzengett az ország-on: a dalos kürt szavára talpra állt a tábor: a vasmarku, acélizmu bator, hogy igazságos szent ügyünket elvigye a legeslegjobb Hadur felsé-ges színe elé. És a kemény, büszke ország színevirága tábor mellé oda állt a másik: a szelid, az igalmas, a segélykező nyújtó! Ró-zsásarcu leányok, mosolygó asszonyok, öreg-öreg emberek, angyalszemű gyermek: össze-öleltek közös szeretetben és részt kértek ők is a nagy küzdelemből. Füllérrel, arannyal, ki-ki a hogy tudta. És vitték százan és százan kopott fehérneműjüket, patyolat új holmijukat a Vöröskeresztbe. Azoknak, a kik vérzetek a közös édesanyáért, érettem, órtotted, mindnyá-junkért. Aldja meg az Isten minden lépésü-ke, a kik olyan lelkes szeretettel adnak a közjónak. De a nagy munka nincs még befe-jezte. Ó, ne lankadj soha Arad város lelkes közönsége, adjatok tovább is, a mit Isten adott, Ó, a legfőbb Hadur úgy segít meg minket, ahogy érdemeljük!

Az aradi Vöröskereszt-varrodába e héten a következő adományok érkeztek: Bartl Jenőné 5 korona, „Bernárdi társaság Arad” 25 ko-rona. A varroda eddig kiadott összesen 1529 darab férfi inget, 1104 darab alsónadrágot, 248 pár harisnyát, 43 pár kaptát, 376 darab törül-közőt, 664 darab zsebkendőt, 560 darab kar-felkötőt, 382 darab borogató ruhát, 353 darab párnát, 480 darab párnahuzatot, 179 darab lo-pedőt, 52 darab kenyérzsákot, 12 pár comote cipőt, 200 darab hósapkát, 600 pár érmelegítőt, 100 darab sálkendőt, 200 darab hasmelegítőt, 100 pár kaptát, 25 darab kabátot, 12 pár térd-melegítőt, 50 darab tricót inget, 50 darab tricót nadrágot, 100 pár meleg harisnyát.

Hadseregünk veszteségei.

- 16. számú veszteségajstrom.

(Kiadatott 1914. szeptember 24-én.)

Tisztek:

Várad-velencei Ámbrus Jenő kadett, 19. tábori ágyus. ezr. 4. uteg. el. Andres Gyula főhadnagy 96. gy. e. 10. sz. el. Angyalos Ru-dolf hadnagy 12. gy. e. 3. sz. s. Balla Gregor hadnagy 39. gy. e. s.

Bartsch Arnold százados 101. gy. e. s. Berg Lajos százados 3. gy. e. s. Bergmayer Rudolf őrnagy 12. gy. e. 9. sz. s. Bersander Sándor százados 12. gy. e. 11. sz. s. Birwas Ferenc százados 54. gy. e. 7. sz. (Brünn 1876) el. Biskorvany Ernő hadnagy 12. gy. e. 10. sz. s. Brückner Flórián tart. hadn. 56. gy. e. el. (Augusztus 24 én Annopolnál 12. cs. és kir. gyaloghadosztály egészségügyi osztály). Buch-wald Tódor hadnagy 12. gy. e. 11. sz. s. Bu-lyuski Emil tart. hadn. 55. gy. e. s.

Cerba János százados 12. gy. e. 9. sz. el. Chrapezynski Leon dr. tartalékos zászlós 56. gy. e. s.

Dannetschek Henrik dr. hadnagy 12. gy. e. 7. sz. s. Dittersdorf Huzó főhadnagy 61. gy. e. 4. sz. (Lemberg 1885) s. Dragan Hugó tart. kadett 55. gy. e. 5. sz. s. Duffek Ottó dr. tart. hadn. tiroli cs. vad. ezr. 1. menetszázad s.

Eckerth Richter százados 89. gy. e. gép-fergyszerosteg (Chotebor) 1875. cl. Eder Mátyás zászlós 12. gy. e. 3. sz. s. Eisenstein Antal fő-hadnagy 13. gy. e. el. Eery Miklós hadnagy 39. gy. e. s.

Feill Rudolf főhadnagy 101. gy. e. s. Fo-dor Gyula tart. kadett 96. gy. e. 9. sz. s. För-dös Vilmos kapitány 1. honv. husz. ezr. s. Forst Henrik hadn. 55. gy. e. s. Friedrich Ká-roly százados 12. gy. e. 8. sz. el. Früauf János hadn. 20. gy. e. 9. sz. s. Fuchs Ernő tart. hadn. 3. bosnyák gy. e. s.

Geschwinder Ferenc tart. hadn. 20. gy. e. 11. sz. s. Goldberger Károly tart. hadn. 13. gy. e. s. Grösel Richárd főhadn. 55. gy. e. 2. sz. s. Grosz János dr. ozredorvos, 14. hogyi brigád egészségügyi intezet s. (Arcának jobb felét su-rolta a golyó.) Grosz János főhadn. 12. gy. e. 7. sz. s.

Hajdu Lajos zászlós 39. gy. e. s. Hajek Richárd tart. hadn. 13. gy. e. s. Hoht Hubert tart. kadett 16. vadászzászlóalj 1. menetszázad s. (Lőtt seb a fején.) Hejduk Wencel tart. ka-dett 55. gy. e. 2. sz. s. Holler György tart. ka-dett 55. gy. e. s. Hennig Alfréd zászlós 12. gy. e. 8. sz. s. Herschan Ottó százados 101. gy. e. s. Heumann tart. hadn. 55. gy. e. s. Höck Vil-mos zászlós 12. gy. e. 10. sz. s. Hockauf hadn. el. Hosp Vilmos százados 55. gy. e. s. Huber Tódor tart. zászlós 20. gy. e. 1. sz. s. Hübner Emil tart. kadett 55. gy. e. 3. sz. s. Hunyadi Vass Sándor kadett 39. gy. e. s.

Illés Kálmán hadn. 12. gy. e. 2. sz. s. Imre Imre hadn. 12. gy. e. 6. sz. s. (A se-matizmusban Imre József tart. zászlós.) Ippen Emil százados 12. gy. e. 10. sz. s. Ippen Gyula tart. hadn. 56. gy. e. s. Jezek Adolf tart. hadn. 20. gy. e. 5. sz. s.

Kanak József tart. kadett 55. gye. 2. sz. s. Kaszpak Mátyás tart. hadn. 20. gye. 11. sz. s. Kaunz Edler v. Tannenried Walter főhadn. 36. tábori ágyus. ezr. el. Kellner Ferenc főhadnagy 39. gye. s. Kirsch Tódor hadn. 3. drag. ezr. tart. esk. s. Klein Edgar hadn. 20. gye. 12. sz. s. Kloss Alfréd hadn. 39. népfelk. gye. 3. sz. (Neutitschein) s. Klotz Ferenc főhadn. 12. gye. 5. sz. s. Koerinsky Albert tart. zászlós 56. gye. s. Korafeld Sándor tart. hadn. 54. gye. 5. sz. (Leipzig 1884) s. Kotsch Károly százados 20. gye. 12. sz. s. Kovács Imre hadn. 12. gye. 11. sz. el. Kovács Tiburtius hadn. 12. gye. 10. sz. s. Kramer tart. kadett, 13. gye. el. Krausz Manó őrnagy 52. gye. el. Krempel Móróc szá-zados 56. gye. s. Krupich Ferenc hadn. 20. gye. 12. sz. s. Kubiesek József tart. hadn. 56. gye. s. Kuderna Rudolf őrnagy 101. gye. törzs s. Kuzina László tart. zászlós 20. gye. 5. sz. s. Kutscha Vilmos hadn. 89. gyalogezer. 3. száz. (Villach, 1891.) s.

Landsmann Károly hadnagy 12. gy. e. 3. sz. s. László Albert hadn. 12. gy. e. 1. sz. s. Link Arnold százados 3. gy. e. 1. sz. s. Lud-wig Ferenc százados 100. gy. e. el.

Maly Károly főhadn. 20. gy. e. 11. sz. s. Massányi Gyula főhadn. 39. gy. e. s. Mauler

tart. kadett. 54. gy. e. ezredtörzs s. Maxen de Rövid Oszkár vezérkari főhadnagy, 4. lovas di-vizio s. (Jelenleg helyőrségi kórházban van.) Mayer hadnagy, 12. gy. e. 9. sz. s. Mikoljt Beluzár főhadn. 96. gy. e. 9. sz. el. Millauer Ottó százados 54. gy. e. 9. sz. (Luditz 1880) s. Misch József őrnagy 56. gy. e. s. Mleboh József tart. kadett. 1. sapeur zászlóalj 4. sz. s. Modes Rudolf főhadnagy 13. gy. e. s. Mol-dauer Henrik százados 39. gy. e. s. Morgen-ster Alajos hadn. 12. gy. e. 9. sz. (A sema-tizmusban: sashegyi.) s.

Nagy Gusztáv hadnagy 12. gy. e. 8. sz. s. Nazimek Bronislaus tart. hadn. 13. gy. e. r. Nechanicky Jaroslaus százados 56. gy. e. s. Nitsch Ferenc hadn. 12. gy. e. 11. sz. el. (A senatizmusban: tartalékos hadnagy.)

Okrotny Károly százados 20. gy. e. 11. sz. s. Ozegovic Milos főhadnagy, 12. gy. e. 4. sz. s.

Paphácy János őrnagy 101. gy. e. s. Pa-tzau Brunó tart. hadn. 89. gy. e. 2. sz. (Gali-cia) s. Penta János főhadnagy 9. utászászló-alj s. Perezl Miklós főhadn. 1. magy. kir. honv. husz. ezr. el. Péter János hadn. 12. gy. e. 4. rz. el. Philipp Lothár főhadn. 12. gy. e. 12. sz. s. Pinsker Wenczel százados 20. gy. e. 8. sz. s. Pinter Jenő őrnagy 1 m. kir. honv. husz. ezr. s. Piskay Árpád főhadn. 39. gy. e. s. Potsch Hermann zászlós 12. gy. e. 4. sz. s. Poustka Adolf száz. 89. gy. e. 2. sz. (Csehország) s. Prikler Adolf hadnagy 96. gy. e. 11. sz. s. Prohatschek Ri-berth hadnagy 20. gy. e. 6. sz. s. Prónay Sándor kapitány 1. m. kir. honvédhuzár ez-red sebesült.

Radó Lajos hadnagy 39. gy. e. s. Rancó Henrik t. hadnagy 89. gy. e. 12. sz. el. (Wien) Redlich v. Radensbrusk Ottó őrnagy 39. gy. e. s. Reinitzer Edler v. Reinitzhall zászlós 100. gy. e. 2. sz. el. Rescheneder Félix hadnagy 55. gy. e. s. Rolsberg Miksa báró hadnagy 4. magy. kir. honvédelőhadvezér el. (A tarnobzei kór-házban vérmérgezés következtében.) Róm Ernő százados 101. gy. e. Rosenbaum Rudolf kadét 12. gy. e. 12. sz. s. Rosmann Oszkár vezérkari százados 4. hadparancsnokság, 1880. el. (Aug. 29-én repülőgépről lezuhant, aug. 30-án Olo-szycében eltemették.) Roszler Henrik hadnagy 12. gy. e. 6. sz. s. Roztomily Adolf t. zászlós 20. gy. e. 7. sz. s.

Schreiber Oszkár őrnagy 40. gy. e. sb. Schell Ernő százados 39. gy. e. sb. Schestauer Ferenc hadnagy 12. gy. e. 5. száz. s. Schiller Henrik zászlós 39. gy. e. elesett. Schmidt Fri-gyos kapitány 1. magy. kir. honvédhuzárezred sb. Schmi János százados 20. gy. e. 10. száz. sb. Schöniger Ferenc tartalékos kadett 89. gy. e. 12. száz. (Galicia) sb. Schramel Károly tar-talékos kadett 20. gy. e. 10. száz. sb. Schreinert Antal tart. hadnagy 20. gy. e. 8. száz. sb. Schuster Alfréd báró százados 12. gy. e. 5. száz. elesett. Schuster Lajos százados 16. va-dászászlóalj 1. menetszázad elesett. (Lőtt seb a fején és a nyakon.) Simkó Henrik dr. kadett 12. gy. e. 7. száz. sb. (A sematizmus szerint: Schimka Henrik dr. tart. kadett). Sisma kadett 20. gye. 12. sz. s. Steiner Rudolf kad. 12. gye. 6. sz. s. Straschnow Richárd tart. hadn. 56. gy. e. s., Syzistic Viktor vezérkari százados 4. lovas-hadosztály el., Szabó Gyula főhadnagy 39. gy. e. el., Szemin János százados 55. gy. e. 1. sz. el., Szladek Barnabás zászlós 39. gy. e. s.

Templo Demeter százados 55. gy. e. s., Tertsch Oskár kadett 12. gy. e. 10. sz. s., Thosz Walter százados 4. tiroli cs. vadászzer. 2. menetszázad s., Titze György százados 12. gy. e. 4. sz. s. Tóbi tart. hadn. 13. gy. e. s., (Tobisch Antal lehet) Török Gyula kadett 12. gy. e. s.

Valentin Ferenc hadn. 12. gy. e. 12. sz. s., Vrancic Frigyes dr. tart. hadn. 96. gy. e. 9. sz. s., Vucetic György hadn. 12. gy. e. 6. sz. s., Weinzettel György zászlós 12. gy. e. 12. sz. s., Weisz György kadett 12. gy. e. 4. sz. s., Wen-darinsky Pál főhadnagy 39. gy. e. el., Weszely Aurél főhadnagy 1. magy. kir. honv. husz. ezr. s., Wilschowitz József tart. hadn. 55. gy. e. el., Wokoun Károly őrnagy 11. gy. e. s., Wysocki Witold tart. hadn. 20. gy. e. 3. sz. s.

Zák Albert zászlós 89. gy. e. 12. sz. (Pil-ssen 1893) el., Zednik Arnold őrnagy 100. gy. e. el. (augusztus 29-én a 12. cs. és kir. gyalo-goshadosztály egészségügyi intézetében), Za-man Lajos főhadnagy 3. bosnyák gy. e. s.

Emlékönyv egy aradi katonakórházból.

Hős katonáink érdekes feljegyzései.

A hálás sebesültek ápolónőjüknél.

Az Aradi Közlöny tudósítójától

Arad, szeptember 26.

Messze a haretől, távol ágyuk morajától, ahol az utca köznapi képén alig-alig látszik meg, hogy valahol messze, valahol távol világot átforgató vészes harc folyik, sok-sok száz kilométernyire a csatamezőtől, itt a békés városban, itt is vannak hősök, akik nappalt és éjjelt, mindent feláldoznak a hazáért. Még formaruhájuk is van, mint a katonáknak, nem szürke, hanem hófehér, amely elfedi a dus hajkoronát, amelynek egyhanguságát csak egy vörös kereszt törli meg.

Az ápolónők a mi hőseink, akikről csak levett kalappal, csak a legnagyobb elismerés hangján lehet beszélni. Kombattánsai ők a hadseregnek, akik harcolnak, küzdenek, diadalt aratnak, legyőzik a rémet s nyomorékok helyett ismét harcra kész katonákat adnak vissza a seregnek.

Száz istenáldotta női kéz simítja Aradon lázbeteg katonák sebzett homlokát, száz istenáldotta kéz ujjítja meg hegedő sebek fehér kötését, száz száj vigasztal, száz arcon biztató, felderítő mosoly, száz urilány, asszony testvel-lelkével törekszik, hogy a nagy küzdelem sebesültjei jól, otthon érezzék magukat. Aki még nem volt bent katonakórházba, aki még nem látta, hogy segítenek lábbadozók megcsókolni azt az áldott kezet, mint vidulnak fel az arcok, amikor meglátják azt, aki még gondolataikat is kitalálja, az nem is sejti, hogy milyen hősi, milyen gyönyörű, milyen szép munkát végeznek asszonyaink, lányaink, milyen lelkesen, mennyi szívvél.

Egy igénytelen füzet került a kezembe, amelyben az iskolában dolgozó zataikat írják a diákok. A címlapján rajta van eredeti hivatása: „English Exercises“ Egy aradi hölgyé, aki most már nem törődik az angol leckékkel, egész napját ott tölti az egyik tartalékkórházban. A füzetben sem vékony, finommetszésű női írás, hanem öreg, verébfejű betűk, nehéz kezek munkája. A sebesült bakák írták tele a könyvet háborus élményeikkel, amelyeknek végén azonban mindig egy a refrén: „Az ur isten áldja meg a mi ápolónőinket.“ És hogy milyen szent munkát végeznek a vörös keresztű hölgyek, azt nem mi akarjuk megállapítani, elmondják ők, a sebesült bakák, akiknek írásait itt adjuk változtatás nélkül.

Madaosi Sándor, Szász János, Rézműves Réla, Szekeres Gábor, Mikotay István és én Pór Dániel... gyalogezredbeli sebesült katonák 1914 augusztus 30-án sebesültünk Galiciában R-nál. Onnét kerültünk Aradra, ahol mondhatom, hogy mind a polgárság, mind a Vörös Kereszt egyesület részéről, de különösen az ápolónők részéről kifogástalan kiszolgálásban részesültem a bajtársaimmal együtt, amelyért nem mondhatok egyebet, minthogy az irgalmas Isten a mennyeknek országába juttassa őket. Maradtam tisztelettel Pór Dániel

A következő bejegyzés német nyelven:

Arad, 1914 szeptember 14. Az ötös számú sebesültszobából. A .. és .. Landwehr esred hat Karinthiából és Stejerországból való bajtársa bátorodik néhány sort megörökíteni. Mindnyájan Lemberg körül voltunk ütközetben, ez augusztus 25-én és 26-án történt. Nagyon vigak és bátrak voltunk. Amikor azonban láttuk, hogy sok kollegánk elhagyta a földi világot, akkor megváltozott a kedvünk s csak akkor kezdődött igazán lelkesen és dühvel a harc a mi részünkről, habár nagy türelővel voltunk szemben. Nagyon véres ütközet keletkezett, az ellenségnek rengeteg sebesültje és halottja volt. Megsebesültünk, aztán a kötőhelyre mentünk, ahol bekötötték sebünket. Néhány nap múlva egy sebesült-aszálitmánnyal Aradra érkeztünk, ahol kitűnő fogadtatásra találtunk s a doktor urnak és a szeretetreméltó ápolónőknek szívünk mélyéből köszönetet mondunk gyors gyógyulásunkért. Otto Valentin Zugel., Thom. Dörnberger Gefr., Franz Gerb Korp., Alois Gruber Korp., Lippauer Quirinus, Christian Handel Infanterist.

Ismét német nyelven: Midőn halás köszönetet mondok azért a szeretetteljes ápolásért és fogadtatásért, amelyben az aradi tartalékkórházban volt részem, néhány sorban vázolni akarom sebesülésem történetét. W-nél, Galiciában táboroztunk s félig leraktuk a bagázi-köcsikét, amikor parancs jött, más pozícióba menni. En egy kocsi álltam s a sok ide-oda szaladgálás közben a lovak megvadultak s én oly szerencsétlenül estem le a kocsirol, hogy jobb kezem a csukló felett eltört. Így sérültem meg. Még egyszer leghálásabb köszönetet mondok az önfeláldozó ápolónőknek. Paul Stöhr Zgfr. des k. k. L. I. R. ... Wien.

Korp. Emerich Hódos a következőket írja versben:

Emlék az 1914. galiciai csatáról:

Robogó vonatok mennek Lemberg tájra,
viszon katonákat az orosz számára,
egyszer jön parancsba szembe menni véle,
hogy magyar hazánkat magvédjük majd tőle
márczoltunk is mi Lemberg városába,
Rohatin környékön ütközünk csatába
száltak már az ágyuk, mi meg csak nyomultunk
hogy tönkre vihessük az oroszok népét.
Egyszer többek között szembe mentünk véle,
bajonettünk dőléstől ömlött piros vére
esztet szörnyen látva az a kutya orosz,
rémült gondolattal menekültök tova.
Századparancsnokunk elkiáltja magát
rajta magyar fiuk s rohantunk, mint vad
oroszlán.

A következő is versben folytatja:

Szintén én is, mikor kőzűk szorultam,
azt sem tudtam kizondolni, hogy merre fordultam,
mert a borzasztó sok musaka széjjel tépett volna.
De még azért addig magam kitarítottam,
míg egy hegyes át nem furta az oldalam.
Akkor már muszáj volt menekülnöm
Vagy akartam vagy sem.
Nem tudtam semmit se csinálni, rögtön összeestem.
Igy aztán valahogy megszabadultam.

Vonatra ültettek és így szerencsésen hazamba jutottam. Eu, Csöke István Infanterist, Inf. Rgmen. Nr., 3. század.

A mozgósítás befejezéséhez közeledett. Mi a monarchia déli részébe utaztunk, tehát a szerbek ellen kellett harcolnunk. Augusztus 12-én csütörtökön Mitrovczánál átléptük a Szávót, hogy szerb területre hatoljunk be. Nappali és éjjeli menetelések után augusztus 16-án reggel két órakor elértük a szerbiai Sabacot. É nap folyamán a sabációl délre levő magaslatokon már megütköztünk a szerbekkel.

Augusztus 17-én Sabac megerősített állásába vonultunk s a város déli kijáratánál a szerbek heves tüzerharcot kezdenek, amit a mi tüzérűnk azonnal viszonzoz. Egyidejűleg a város keleti és később déli részén is megkezdődött a gyalogsági tüz. Mindkét részen makacsul harcolnak. Augusztus 19-én csapataink megint előre nyomulnak, majd az általános visszavonulási parancs értelmében visszamentünk a Száván.

Szeptember 5-én Sasincebe értünk. Szeptember hatodikán, vasárnap reggel előnyomulásra kaptunk parancsot. A beérkezett jelentések arról számoltak be, hogy a szerbek éjszaka átlépték a Szávát. Dél előtt tíz óra felé támadtuk meg az ellenséget. Heves harc fejlődött. A golyók úgy süvítettek a levegőben, mint a záporosó. Közben ellenséges shrapnellek robbannak fel. Ebben a tűzben kellett előre nyomulnunk. Én és két német-csehországi földimű ebben az ütközetben sebesültünk meg. Ruméi vonatra szállítottak bennünket, ahonnan husz órai utazás után Aradra érkeztünk.

Itt a lakóság a leglelkesebben fogadott s minket a kórházba vittek. Ebben a kórházban elítölték a golyót testünkről s kitűnő kezeléssért köszönetet mondunk Zimmernann kórházigazgató urnak s Lázár és Schmidt dr. urnaknak. Hogy a súlyosan sebesülteknek — nagyobb részt szerbeknek — helyet csináljunk, a kórházból a tanítóképzésben lévő tartalékkórházba kerültünk. Itt is a legszívélyesebben fogadtak. Az ápolónők szeretetteljes és önfeláldozó ápolásáért ezen az úton fejezzük ki a legszíntébb köszönetünket. Midőn köszönetet mondunk a főorvosunknak gondos kezeléséért biztosítjuk, hogy az aradi lakóság kedves önfeláldozását soha sem fogjuk elfelejteni. Felix Stransky Inf. aus Meissen bei Dresden in Sachsen, wo die schöne Mädchen wachsen. Ernst Bradler Zgfr. aus Gablonz, Art. Kopr. Gustav Kindermann aus Warnsdorf.

A következő bejegyzés lengyel nyelven. Zolovszky Micsaláv szakaszvezető, aki az ajánlást sorok után élettörténetét mondja el: 1881-ben születtem Oroszlengyelországban, iskolámat Varsóban végeztem, de aztán szüleimmel együtt kivándoroltunk Galiciába, hogy szabad földön éljünk. Augusztus elsején rukkoltam be, a válás feleségemtől és gyermekeimtől nehezemre esett, de megerősítet az a tudat, hogy a szabadságért megyek harcolni. Szeptember elsején voltam először ütközetben a Dnyeszter mellett, ahonnan az oroszokat visszacsorítottuk. Itt sebesültem meg s szeptember 4-én jöttem Aradra, ahol egy honfitársnóm fogadott s az ápolónők és az orvosok nagy hálára köteleztek gondos kezelésükkel.

Harci emlékek az én jöttömmnek. 1914. év július 26-án éjjel tizenkét óra örökké emlékeztető marad emlékezetemben. Mint katonát, a napi mérget elfelejtve, kimentem a bábához szórakozni (Bécsben) és mintha valaki küldött volna, hazamentem a kaszárnyába. Alig töltöttem meg pipámat, épen ütötte a torony órája a tizenkettőt. A következő percben belépett a szobába főhadnagy ur Pokorny (három hetes férj) és elkiáltotta: „Fiúk, kitört a háború, éljen a hazai!“ A katonák kiugráltak az ágyból és örömiük határt nem ismert. Három nap múlva Bécs város feledhetetlen kíséretében hagyjuk ott a kaszárnyát. Az utcán nem lehetett járni a néptől, pedig csak tíz óra volt. Minden osztrák úgy magyar, mint német nyelven éltette a hadsereget. Beraktak bennünket waggonokba és isten segédelmével leértünk Pancsovára a szerb határra. Két hétig hallottuk az ágyuk bömbölését Belgrád felől, de mi tétlenül hallgatuk, ámbar mindnyájan szorítottunk volna már a tűzbe rohanni, de nem volt reánk szükség. Augusztus 22-én újra vonatra kerültünk és Magyarországon keresztül öt nap és éjjel lengyel földre értünk. Augusztus 30-án reggel kerültünk erős ütközetbe az oroszokkal szemben. Boldog voltam, mikor R-nál az első jól célzott lövésemre egy kozák leesett lováról. Kisebb-nagyobb csaták után szeptember 8-án K-nál óriási ágyutüz közben vonultunk ELŐRE. Egyszer csak oldalról kaptam egy lövést s az ujjamat láttam véresen. Egy bajtársam bekötött s mivel harcoképtelen lettem, elhoztak a többi bajtársaimmal együtt haza. Az

Aradi urinok igazán megmutatták önfeláldozásukat azért, hogy mindennap ápolnak bennünket s minden tőlük telhetővel enyhíteni és feledtetni igyekeznek sebeink fájdalmát. Itt jegyzem meg, hogy min gondolkodik a magyar katonák a halál torkában, mint például egész nap a lárokban azon gondolkoztam, hogy a ládámban Bécsben maradt sok szerelmes levelet ha Juliskám megtalálja, mit fog hozzá szólni? Mert maradt benne vagy ötszáz, igaz, hogy vagy nyolc leány írta. Emlékeim irtam az aradi kórház főápolónőjének 1914 szept. 23. napján. Zugsführer Horváth Lajos Inf. Reg. ... 4. század.

A magyar katonának három jelszava van, és pedig:

1. Előre!
2. Győzni!
3. — vagy meghalni kell!

Arad, 1914. szept. 22.

Lénárd.

Galicia határán nagyon éhes voltam,
melyt öt muszkát lelőttem
annál jobbatam.

Vaszi György honvéd.

Kozák András Áva megye, Zubrohlova, námeszlói járás egy tót verssel szerepel az emlékkönyvben.

Demieter Wiewczorenko lengyel tüzér a következőket írja anyanyelvén: Berukkoltam a katonasághoz, amikor az oroszok oly arcátlanok voltak és betörték a mi szép Ukrainánkba, hogy azt elpusztítsák. Nem törődve síró családommal örömmel vonultam elnyomóink ellen, mert most nincs idő a mieink könyeire gondolni, hanem az orosz uralom súlyos láncait kell lerázni. Mint haubitiz-tüzemester teljes erőmmel dolgoztam mindig, míg lábaim, annak következtében, hogy órákig kellett vízben állnom, teljesen meg nem merevedtek. Engem kórházba szállítottak. Az első kórház nevét nem tudom már, de hogy az aradi tanítóképződei tartalékkórház nevét sohasem fogom elfelejteni, arra Isten a tanum. Az önfeláldozó ápolónők és a doktor urak fogadják a legmelegebb köszönetemet.

A háborus híreket először az újságokban olvastam és egy nap lovas futár jött ki a puszta, hogy azonnal rukkoljak be. Elbucuztam az én drága jó anyámtól és testvéreimtől, de az apám nem volt otthon, bejött utánam Debrecenbe. Az eszred, amelyikhez berukoltam, nekem teljesen ismeretlen volt, de még az első napon sok jókópú fiúval megismerkedtem. Négy nap múlva a polgármester és az előkelőségek lelkes hangulata mellett elindultunk a déli harctérre és két nap múlva megérkeztünk F.-re három órákor éjjel és itt hallottuk meg először az égyünk hangját. Belgrádot bombázták. Reggel hat órákor indultunk R.-re, hol egy hétig voltunk. Minden nap kirukoltunk a nagy forróságba. Innen P.-re mentünk és itt kellemes öt napot töltöttünk. Augusztus 22-én aztán indultunk Galiciába. Három nap és három éjjel mentünk a vonaton és 25-én éjjel kiszálltunk egy községnél és azonnal utnak indultunk. Parancsot kaptunk T. felé marsolni, de nem mehettünk egész odáig, mert ellenségre találtunk. Csak úgy égtem a kíváncsiságtól az első oroszot megláthatni. Soká nem készt az alkalom, mert egy hegyet foglaltunk el és egyszer a frontunk előtt lévő faluba husz kozákokat láttunk bemenni.

A kapitány ur azonnal magához hivatott és parancsot adott nyolc emberrel menjek a faluba és zavarjam ki a kozákokat. Örömmel mentünk. Az önként jelentkezők közül nyolcat választva elindultam a faluba és a kozákok, ahogy észrevettek, felmentek a faluból a hegyre, csak kettő maradt a falu szélén. Ezt a kettőt észrevétlenül löttük le, és amint a lövésünk elhangzott, jött egy dragoner-patrol és tőlem kérdezősködött a főhadnagy, hogy mi van. En jelentettem neki, de amint ő kiment a patrallal a faluból, a tizen-nyolc kozák gyors tüzzel fogadta és a főhadnagy visszament. Látna ezt, én kis csapatomat véve kirohantam a faluból és nyolc kozákokat lelőve a többi elmenekült. Közben egy civil szaladt a kozákokhoz és a mi állásunkat elárulta, ahogy azt mutogatásából kivettem. Ezt a civilt egy golyómmal lelőttem és ezután berukkoltam a századomhoz.

Augusztus 30-án korán reggel kezdődött a rettenetes ütközet, amely késő estig tartott. Háromszor vertük vissza az oroszokat. Ugy délután három órákor egy orosz sebesült kapitányért ment két szanitéc és amint odaértek, a kapitány revolverrel lelőtte a két szanitéct. Erre a közellevő csapatunkból vagy öten az orosz kapitányt valóságos felpékelték. E napi harc alatt két jó alezredesünket tépett szét a gránát. Nagy golyózáporban voltunk és még is csak kilenc sebesült volt a századnál.

Szeptember hetedikén parancsot kaptam tíz emberrel M. templomtornya irányába előremenni és a zászlóalj számára egy megfelelő magaslaton állást foglalni. Egyszer csak kétszáz lépessel előttünk szólt meg az orosz ágyú. Hullott ránk a shrapnell, de nem mozdultunk. Egyszer harminc kozák tünt fel a hegy ormán, én négy szalvéval fogadtam őket és erre rendetlen futással elnyargultak, otthagya az ágyukat, melyeknél szolgálatot teljesítettek. Csak ha harminc ember van, ezen hat ágyut könnyű szerrel elfoghattam volna, de a század még vagy három kilométerre volt és mire hozzánk ütek, az orosz tüzereknek híruk sem volt.

Másnap nyolcadikán reggel kezdődött a tüzharc, míg tizenegy órákor már mi is találtunk olyanokat, akikhez kis madarakat küldhettünk. Legelőször a mi századunk kezdte meg a harcot a nyakik beásott muszkák ellen. Roppant golyózáporral fogadtak és nekünk rosz volt, mert nem láttunk célt és lövés nélkül mentünk előre a rém sűrű gyalogsági tűzbe, melyet fedezett a tüzérsegük is. Háromszáz lépésre közeledtünk, hol is megkezdhattuk halálos lövéseinket. Ha egy orosz fej a takarásból feljött, az már többet nem jött még egyszer föl. Kezdtünk magunkat jól érezni, de akkor én megsebesültem s ahogy éreztem a lábamat zsiabdni, levettem rüsztungomat és kezdtem visszafele mászni. A faluba esusztam, onnan szekéren vittek az állomásra. Két és fél nap múlva megérkeztünk Debreconbe, de nagy bosszuságomra tovább kellett mennem, közben kijött az állomásra a nővérem és sirva fakadt, mikor meglátott két mankón járva. Így jutottam el Aradra, ahol a lehető legnagyobb szeretettel és figyelemmel, gyengédséggel vettek körül és áptak. Nem fogom soha a mi jó Sturza doktorunkat és az én figyelmes Önagyágamat elfelejteni. Majd el is felejtettem Friedmann kisasszonyt, ki is mindennap a legjobban beakötötte a sebesült lábam. És a képezdei igazgatóné önagyágát, ki egy nagyon nagyszerű lekváros palacsintával traktált meg. Kívánom mindezen személyeknek, hogy Istentől továbbra is erősen és kitarást nyerhessenek az utánunk, vagyis helyünkre érkező betegek ápolására. Halás megemlékezésül az aradi tanítóképző kórház főápolónőnk kezét csókolom, örökre halás Ludwig Ritter von Rike.

Kedves szép Hazámért, K. városa közelében megsebesültem, ahonnet az aradi tanítóképző ötös szobában helyeztek el, ahol hű ápolás alá vettek. Itt áptak tizenegy napon át, mindenki igen jó szívvvel volt hozzám, de mégis önagyágára mindegyiket tulszárnyalta jóindulatával. Ezekért vegye szívemnek legbensőbb köszönetét, jószívűségét szívemben megtartom és kegyelettel fogom megőrizni. Molnár István tápéi fiu.

Megsebesültem Galiciában K. városában, innen elhozták Aradra, ahol mint szerető anyám áptott önagyága, igazán nem tudom meghálálni, az isten álgya meg. Zugsführer Badó Mihály tápéi fiu.

Aradi tartalékkórházi tartózkodásom emlékére, ahol engem a legjobban és legfinomabban áptak, különösen Anna v. W. kisasszony. A jó isten áldja, v. W. kisasszonyt a betegek és sebesültek önfeláldozó ápolásáért boldogságban érje el a legmagasabb kort. Cham Zipper.

Ez az egy szó „Előre” hozott engem, most sántító bukovinai fiut Aradra. Itt a magyarázat: B.-nél a némes oroszok ágyuszóval fogadtak, Ez annyira meghatott, hogy tiszta háladatosságból néhány ólommagot küldtem vissza nekik. Sőt háladatosságom annyira ment, hogy a jobb emésztés céljából bajonnetemet is fel akartam ajánlani. De hát „Hálatlanság a világ jutalma”. Miközben „előre” feljűk jutottam, egy hegyes golyót kaptam lábamba s ugyanabban a pillanatban megérezttem a föld vonzóerejének jelenlétét és erejét. Hosszában elterültem az anyaföldön s megfigyelhettem termőerejét. Hja, ilyenek az oroszok! Ez alkalommal közelebből megakartam őket bámulni, lándzsájukat meguszni s — Aradra expediáltak, Nem szép dolog volt tőlük, de... a fehér párna, meleg ágy, az sem utolsó dolog. Tyü, most sokat fecsegtem! W. kisasszony azt fogja hinni, hogy hisz ez egy „gyenge, elkényeztetett fiuceka!” De én nem tehetek róla, W. kisasszony kényeztetett engem el, a kisasszony a hibás. Fogok e másodsor életemben még egy Aradra akadni, erre a sok jóságra, önfeláldozásra? A legmelegebb és legforróbb köszönetét fejezi ki ESSRODEN egyéves önkéntes.

(Z. J.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Német hadihajók. (Az Apolló háborus felvételei.) A véres háboru első fejezete már igazolta, hogy a német hadsereg nemcsak a szárazföldön, hanem a levegőnek s a víznek is az ura. A kalmár szellemű Anglia pöffeszkedve beszélt tengeri nagyhatalmáról s alig van nap, hogy ne jönné hír angol hadihajók elsüllyesztéséről. A német hadsereg szárazföldi esataiban a 42-es mozsarakkal lepte meg a világot, a levegőt a Zeppelinek uraiják, a német viz alatt járó torpedók csak a minap remegtették meg Albion intrikus népét. Az angol Dregnoughtok csak maradjanak továbbra is a vízfelület díszei, ugysem sok dicsőséget hoznak Angliának, míg a fürge német tengeraltjárók irtó pusztítást vihetnek végig a büszke angol flottában. Az angol cirkáló elsüllyesztésének hatása alatt áll az egész világ s még az ellenség lapjai is dicsérik a német hadihajókat. Németország dicsőséges alkotásait ma sok-sok aktuális háborus főlvétellel kapcsolatosan mutatta be az Apolló színház s a publikum zajosan éljenezte a német hajókat. A vasárnapi műsoron is láthatók az új háborus aktualitások s ezenkívül egy remek drámai kép is bemutatásra kerül. Hétfőn a harctéri főlvételek harmadik sorozatának premierje lesz.

* Európa és egyes államok háboru-térképei Kerpelnél kaphatók.

Nők a csatásorban.

— Az aradi hölgyek osodás munkája. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 26.

Ha az ujságok írói most a lelkük szerint írhatnának, akkor a hírlapok telve volnának versekkel, hősköltelemenyekkel, amelyek katonáink csodálatos bátorságáról, halált megvető cselekedeteiről zengenének az elragadtatás áradó hangján. Ámde nemcsak azok részesülnek a dicsőimnuszokból, akik a harcúterén hullatják véréket a barbár oroszokkal és az orgyúkos szerbekkel való tusákban, hanem ama hölgyek is rimes sorokat érdemelnek, akik a puha kényelem helyett a nehéz munka nagyszerű fáradságának járma alá hajtják gyöngé kacsóikat. Hát nem jambusokban kellene-e megénekelni ama hőselkü asszonyokat, leányokat, akiknek férjük, vagy apjuk, talán három-négy bátyjuk, sógoruk szenved el a háboru minden borzalmát, ők pedig ezalatt itthon a varrógépjeik, vagy a varróasztaluk mellett öltik egybe a nappaljaikat a ködös hideg hajnalokkal. Vagy nem minden dicsőretnet megérdemelnek azok a hölgyek, akik családjukat, háztartásbéli kötelezettségeiket figyelmen kívül hagyva, megfeszített erővel és szent ambícióval dolgoznak naphosszat a sebesültek kinnal telt otthonában? De igen, ők minden dicsőretnet kiérdemelték a közvéleményről és mégis — mily bájos vonása a női léleknek — nem kívánnak a maguk számára semmi elismerést, hanem mindent a fontos ügynek, mindent a nagy célnak kérnek, reklamálnak.

— A nevüket ne írják ki — hangzik itt is, ott is a hölgyek ajkáról nemes egyszerűséggel — az igazán nem fontos most, hogy ki dolgozik, csak egyedül az a fontos, hogy milyen eredménnyel van a munkánknak.

Amikor az aradi hölgyek önfeláldozó munkásságáról akarunk halvány képet bemutatni, legelső sorban azokról írunk, akiknek tevékenységéről a nyilvánosság előtt eddig kevés szó esett. Már pedig az ő munkájuk egyenlő jelentőségű az önkéntes ápolónőkkel, akiknek bámulatraméltó fáradozását már több ízben méltányoltuk. A fehér köténytűs önkéntes ápolónők mellett óriási munkát végeznek azok az aradi nők, akik lehetővé teszik azt, hogy az ápolás eredményes legyen. Tiszta ágyneműk és alsóruhák nélkül ép oly eredménytelen volna az ápolónők fáradozása, mint hősapkák és meleg ruhák nélkül a katonáink harci készsége. Éppen ezért nem lehet eléggé méltányolni azokat a fehérről gondolkodásu aradi nőket, akik egész idejüket, minden energiájukat abban mérik ki, hogy a hős katonák és a meleg téli ruhákban, és a testet felüdítő tiszta fehérneműekben hiányt ne szenvedjenek. Ezt a célt szolgálja

a Vörös Kereszt aradi varrodája,

amely páratlan munkaszeretettel végzi nemes feladatát.

A varroda sok munkatársa között már most felemlítjük Mátyás Jolán és Annus nevét, akik az Aradi Közlönyben közzétett felhívással legelőször adtak hangot annak a titkos kívánságnak, hogy Aradon is csatásorba kell állni a — nőknek. A felhívást követő napokban alapították meg a Vörös Kereszt varrodáját, amely ma fehérneműekkel látja el az összes aradi sebesült kórházakat. A varrodát megindulása hetében a legendás munkásságu Jombart Lajosné vezette, de ő aztán teljesen az ápolásnak szentelte idejét. Most Billich Miklósné vezeti a Vörös Kereszt varróműhelyét,

amely a Bohus-palotának Zrinyi utcai egyik földszinti helyiségében van.

Serényen folyt a munka szombaton délután is, amikor az Aradi Közlöny munkatársa oda ellátogatott.

— Négy héttel ezelőtt alapítottuk ezt a varrodát — mondta Billichné — Bohus Lajos báró a legnagyobb készséggel boosította rendelkezésünkre a helyiséget és az alatta lévő pincét is. A világításra és a takarításra sincs gondunk. Az alapítás előtt én az aradi pénzintézeteknél nyolcszáz koronát gyűjtöttem s a többi hölgyek is jelentékeny összeget gyűjtöttek. Az első szükségleteket az így összeszedett pénzek egy részéből fedeztük. Azután megindultak az adakozások és mi örömmel tapasztaltuk, hogy az aradi közönség valóban nagyon áldozatkész. A raktárunk most is tele van, habár eddig már 1524 darab férfi inget, 1104 darab alsó nadrágot, 308 pár harisnyát küldtünk el. Hogy a raktárunk állandóan tele legyen, annak óriási fontossága van, mert ha új kórházakat állítanak föl, csaknem az összes fehérneműket mitőlünk kapják. Az izraelita olemi iskolában most megnyitott kórházban 180 beteg számára való különböző fehérneműket küldtünk. Egy nap alatt öltünk minden új kórházat. Ezért kérjük szépen a mi kedves, nagyszívű közönségünket, hogy ezután se vonja meg tőlünk támogatását. Folyton új sebesültek érkeznek, akiket azonnal föl kell szerelni minden fehérneművel. Mert tessék csak nézni, hogy milyen állapotban kerülnek le a sebesültekről az ingek.

S okkor a varrodában serénykedő hölgyek megmutattak egy kosár uzynvezett „fehérneműt”. Ezeket már háromszor mosták ki a várban lévő szerb rabasszonyok s mégis olyan, mint a sárga föld. Némelyiknek az ujjá hiányzik, másiknak a teljes háta, mert a kötéző ruhákat a harcúterén olykor az ing pótolja.

A pincében lévő raktár mintaképe a rendnek és a tisztaságnak. Egyik ládában rleómadragok százai várják a pillanatot, amikor a sebesült testére tapadjanak, a másik kosárban tizenköttesével összecsomagolva állnak patyolat fehér kendőcskék, melyek a véres kar felkötésére szolgálnak. A sarokban képs lapok, könyvek, ujságok vannak felhalmozva, hogy a fehérnemű mellé egy kis szórakoztató is kerüljön.

A hősapkák és émelegítők külön csoportban vannak. Eddig hatszáz pár émelegítőt és kétszáz hősapkát küldtek föl Budapestre. Ebben a munkában ugyszólván az egész aradi hölgytársadalom segítkezik a varrodának. Ezt a részt Halász Lili és Grallerné Hilda vezetik s az ő kezükben futnak össze a nagyszabásu akció szerteágazó száalai. A közti ügyességnek és a bámulatraméltó akarataknak számos példái láthatók ebben az áldást hozó kis műhelyben.

— Itt van egy pár hasmelegítő — mondta a varrodát vezető urhölgy — s elém tett kilenc fehér haskötőt, amelyeket rongyokból készített néhai Magyar Ferenc gépgyáros családja. — A rongyhulladékokat oly ügyesen varrták egymásra, hogy a legpompásabb hasmelegítők kerültek ki a kezükből. Az aradi Oltárügyesület kebelében is rengeteg nagy munkát végeznek. Az itt folyó varrást Láng Jánosné vezeti.

Éppen a legnagyobb munka közepette állított be egy szanitéc katona.

— Már megint itt vagyok, kezit esőkolom. Megint elküldtek a kórházból. Én elgyöttem, de attól félek, hogy kidobnak már, annyit alkalmatlankodom itt. Hej, de esunyán néztek ki azok a szegény bajtársak, akiket ma hoztak Szerbiából. Hat hete nem volt lent róluk a ruha. Követem alássan a bogarak csak úgy nyüzsgöttek a testükön. Ezeknek sürgösen kellene alsó ruha.

A maga paraszti egyszerűségében megfogalmazott instanciát parancsnak tekintik a hölgyek és pár perc alatt utnak indulnak a tiszta új fehér ruhák, amelyekket a zakatoló varrógépek mellett görnyedő leánykák s uriaszonyok heroikus lelke teremtettt elő a véres verajtók fölszárítására.

A fehéreműk előállításán kívül jelentékeny az a munka is, amelyet a sebesült kórházakban végeznek az aradi nők. Nem az ápolónőkről beszélünk itt, akiknek tevékenysége egészen külön lapra tartozik. Ujabbán ugyanis

felügyelői szolgálatot rendszeresítették a kórházakban.

Az önként ajánlkozó hölgyek naphosszat az egyes kórházakban tartózkodnak s gondoskodnak róla, hogy mind az, ami az ápolás mellett a gyógyulást siettet, ne hiányozzék a sebesülteknél. Érdekes, hogy ezelőtt a sebesült katonák tartottak előadásokat a körülöttük sürgülődő hölgyeknek, most pedig megfordítva áll a helyzet. A családjukért aggódó vitézeket ezek a felügyelőnők nyugtatják meg, ők vigasztalják és szomorúságukat elűzni igyekeznek. A liceumbeli legnagyobb kórház önkéntes felügyelő csoportjának dr. Varjassy Lajosné a vezetője. Jellemző arra, hogy mi mindennek kell ügyelni az ilyen felügyelőnőknek, az az eset, amely tegnap történt a liceumban. A déli harcúteréről hoztak sebesült katonákat. Az egyik hadti azt látta, hogy ugyanabban a teremben tekszik az a szerb katona, akivel a harcúterén ő verekedett. Rárontott és a zsebkését villegtatta.

— Megölöm ezt a bitangot! — kiáltozta. — Még ezt merik itt ajálni; ki kell lökni! Csak látnak, hogyan bánnak ezzel a garok a mi katonáinkkal!

A felügyelőnőknek erőszakkal kellett lefogoi a dühös magyar fut.

A másik legnagyobb kórházban, a Haszszinger-utcai leányiskolában szintén működnek már ilyen önkéntes felügyelőnők, akiknek vezetője Barra Marzi, Barra Gyula dr. leánya. Vele barátságolnak dr. Keppich Jakabné, dr. Singer Jánosné, Szűcs Jován és Mandl Rézi. A hölgyek valóságos titkos éléskamrát rendeztek be, hogy a „fiak” jól érezzék magukat. Eleinte nekik legtöbb bajuk volt azzal a Felsővisóra való román katonával, aki viszont most már a legvidámabb fiu a kórházban. A vitéz ur Auffenberg hős seregében harcolt és a jobb karját esunyán megsebezte egy srápnel szőlők. Amikor már a fekvést abba hagyhatta, arra nyugtatták, hogy menjen ő is sétálni a többi felkötött karu fiukkal. Csaknem könnyes szemmel mondta:

— Nem lehet nekem az utcára menni.

— Már miért ne lehetne?

— Mert a hadnagy ur azt parancsolta, hogy a katona csak úgy menjen ki az utcára, ha takaros. Már pedig én ilyen felkötött karral nem vagyok takaros, hát nem is mehetnek ki.

Napokig kellett magyarázniok a felügyelőnőknek, hogy ő is végigsétálhat az aradi kórházban. A fájós kezű katona mindig attól félt, hogy a hadnagy ur esetleg előbukkanhat és akkor m lesz? Pedig ki tudja, hol van azóta a szegény hadnagy ur... (b. l.)

Gyászol

az orosz arisztokrácia.

(Élet a háborús Petrogradban. — Egy német kereskedő elbeszélése. — Nincs ez a gyógyszer. — Eltitkolt teségek.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 26.

Egy pétervári német könyvkereskedő, aki a hét elején hagyta el az orosz fővárost, a Berliner Tageblattban így mondja el, hogy milyen a helyzet és hangulat a cár birodalmának első városában. A könyvkereskedő, aki 45. életévét már betöltötte és nem katonaköteles, az orosz és német kormányok közt kölcsönösen létrejött meg egyezés értelmében hagyhatta el most a háború második hónapjában Petrogradot, ahol idáig szigorú rendőri felügyelet alatt tartották.

— A Rodin nevű svéd gőzösen hagyta el a hét elején este az orosz fővárost. A gőzös fedélzetén körülbelül 10—12 idősebb német alattvaló volt, sok német asszony és gyermek. Az utasok nagyobb része azonban angol és francia alattvalókból került ki. Miután a pétervári bankoknak a kormány megtiltotta, hogy az Oroszországgal háborúban lévő államok alattvalóinak egyetlen kopokot is kifizessenek betéteikből, mi németek legnagyobb részét pénz nélkül kellünk utra és utiköltségünket is a pétervári német segélyegylet fedezte Stockholmig. Stockholmban az ottani német Hilfeverein jószívűségét vettük igénybe: ellátást, lakást, Süssnitzig szóló III. osztályú vasuti jegyet kaptunk mindegyik. Így kerültem szentesen hazra.

Petervárott elég sok zaklatásban volt részünk a háború kitörése óta. A katonaköteles németeket mindjárt internálták, de a szabadlágban lévőknél és az asszonyoknak minduntalan jelentkezni kellett a rendőrségen, ahol jegyzéket vezettek rólunk. Az asszonyok közül többen utlevelet is kaptak, hogy hazautazhassanak, de az utlevélnek nem vehették hasznát: nem volt pénzük az utazásra. A pétervári rendőrség pedig egyenesen kémeket látott azokban a német alattvalókban, akik utlevelet kaptak és mégsem utaztak el. Ezekkel igazán brutálisan bántak el az orosz rendőrsztek: letartóztatták, vagy legalább is rendőri őrizet alá helyezték őket. A rendőrigazgatásnál többször felszólították a régebben orosz földön élő németeket, hogy kérjék felvételeiket az orosz állampolgári kötelékbe, ami minden akadály nélkül megtörténhet és akkor megszabadulnak a további zaklatástól. A németek visszaautastották a „csábító” ajánlatot és a legegyszerűbb német munkás is olyan lelkesedéssel hangoztatta németiségét, hogy az egyik pristav (rendőrtiszt) így kiáltott föl:

— Szó, ami szó, ezek a németek igazán derék fickók!

El kell ismerni, hogy az orosz kormány az utóbbi időben miadent elkövet a külföldi alattvalók élet- és vagyonbiztonságának megvédelmézésére. Mindenhol hirdetések láthatók, amelyek az idegeneket felhívják, hogy minden bánatalmazásról, kártételről tegyenek jelentést a hatóságnál. Ugyanilyen hirdetések figyelmeztetik az orosz lakosságot, hogy a külföldiek testi épségében és vagyonában kártokozókat a legszigorúbban megbüntetik. A mozgósítás első napjaiban persze nem így volt, akkor szabadon rombolhatott a csőcselék, de most igazán nincs ok ilyen panaszra. A rendőrség, hogy féken tarthassa a gyülelész népséget, a külvárosok kétes alakjait, a pálinka árusítást is betiltotta Pétervárott. A javíthatatlan alkoholisták ezen úgy segítenek,

hogy denaturált spirituszt isznak. Több külvárosi ember bele is halt a mérgező ital élvezetébe.

A nyugalom, amelyet így ráerőszakolnak az oroszok önmagukra, csak látszólagos. Valójában a legvadabb düh forr mindenhol a németek, de különösen a poroszok ellen. Különösen szembeötöl ez az elvakult düh a lapokban, amelyek óriási cikkeken szakadatlanul a franciáknak és oroszoknak a már Berlinig visszavert németek fölötti győzelmeit zengik. Minthogy a külföldi lapokat gondosan távol tartják az olvasó közönségtől, az orosz nép nagyrésze csakugyan abban a hitben él, hogy a legyőzhetetlen orosz hadsereg nemsokára Berlin előtt fog állni. *Rennenkampf* tábornokról — akinek seregét Hindenburg tönkrevverte — valóságos legendák vannak. Azt mesélik, hogy a táborok megesküdött, hogy elfoglalja Berlint és ha ezt az esküjét nem tudná beváltani: kész levágni a jobbkezét. Természetesen arról is hihetetlen hírek keringenek, hogy az oroszok az osztrákokat már az utolsó szálig kiirtották és nemsokára a poroszokra is sor kerül. A poroszokat el kell törölni a föld színéről — feccsagik az orosz lapok által elkábított, hazugságokkal telelt embereket, mert a poroszok minden elfogott orosz alattvalót éltenszomjan hagynak, halálra kínoznak.

A háború eseményeiről a valóságnak megfelelő hírek nyomtatásban, vagy írásban nem juthatnak el Pétervárra, először pedig nem hoz senki sem hírt: a pétervári szállókak konganak az ürességtől, idegen nem jött Pétervárra hetek óta. A háború kitörése óta különben egyre fokozódik a drágaság. A háború lehetlenné tette a bevitt és Pétervár különösen a mindennapi élethez szükséges cikkeket érzi meg a bevitt hiányát. A fűtőanyagok hihetetlenül megdrágultak. Kokszt alig lehet kapni, mert majdnem az utolsó darabig lefoglalta a fővárosban található kokszkészletet a katonaság. A szénhiány különösen az orosz tengerészetet fenyegeti. Az orosz gőzösök kazánjait nem lehet orosz szénrel fűteni, mert angol szén tüzelésére vannak berendezve. Angol szenet az elzárt Balti fengeren át nem kaphat Oroszország és a szükség esetén valahogyan felhasználható orosz szénből pedig nem tudnak elegendőt termelni és szállítani. A legtöbb gyárat is a szénhiány miatt előbb-utóbb be kell zárni. Nincs orvosság és köztözszer sem, mert ezeket a cikkeket a háború előtt csaknem kizárólag Németországból kapták.

A cár, aki moszkvai utjáról visszatérése óta Peterhofban lakik, egyáltalán nem mutatkozott a fővárosban. Pétervár életét az udvar távollétén kívül szürkév teszi az is, hogy a legelőkelőbb orosz családok teljesen elzárkózva élnek, minden társas érintkezés megszűnt, mert az orosz mágnás családok csaknem kivétel nélkül gyászban vannak: a két poroszországi harcokban megvert orosz seregben a tiszttek többsége az orosz arisztokráciából került ki és ma alig van előkelő pétervári család, amelyik ne siratná elesett tiszt rokonát. Vesztesség-kimutatás az orosz hadügyminisztérium eddigelő csak a sebesült és elesett tisztokról tett közzé. Aki altiszt, vagy közlegény hozzátartozója sorsa iránt érdeklődik, annak külön kérvényben kell tudakozódnia a hadügyminisztériumban. A hadvesztőség ezzel igyekezik megakadályozni, hogy az orosz veszteségek nagysága rémületet és kétségbeesést keltsen a lakosság körében. De azért napról-napra többen kezdik sejtteni az igazat: és már beszélnek, hogy az északi orosz sereget lesújtó veszteségek érték és hogy Oroszországot szárazon és vizen komoly veszedelem fenyegeti.

Magyar zászlós

sebesítette meg György herceget

— Tankosics őrnagy testével védte a volt szerb trónörökösöt. — Egy főhadnagy levele a szerbiai harcokról. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Nagyvárad, szeptember 26.

Egy nagyváradi urileány levelet kapott vőlegényétől, aki béke idején Péterváradon szolgáló főhadnagy. Ilyen levelet a rendes, nyugalmas béke idejében finom, monogramos, illatos papírosra írják, de a főhadnagy bizony egyszerű, durva, osomagozó papírdarabon küldte üdvözlését. Máskor a gyöngéd érzelmek dominálnak a vőlegény által írott sorokban, most azonban minden második szó vér és halál.

A főhadnagy jelenleg a diadalmasan előnyomuló seregünkkel szerb földön hadakozik és hozzájárul ahhoz a nagy munkához, amelynek eredménye Szerbia teljes letiprása, megsemmisítése lesz. A levél rögtön a megszállás után rátér a háború mozzanataira. A legelső sor így hangzik:

— A katonáim fegyvereinek csöve még forró a tüzeléstől. A sebesülteinket most kövözik. Idehallatszok egy-egy nagy sóhajtat, vagy fájdalmas sikoltás...

— Két óráig állottak a szerbek a mi támadásainkat. — Csak két óra hosszúig. Aztán futottak. Mi utánuk. Rengeteg ellenség hullott a földre. A mi fiaink, ezek az áldott jó fiúk kacagva, sírva az örömtől üdözték őket. Ez a legfőnségesebb érzés, amikor tudjuk, hogy győztünk, hogy erősek és bátrak vagyunk...

A levél ezután elmondja azt a három napos előnyomulást, amelyről a hivatalos jelentések már beszámoltak. Az elfoglalt és megszállott városok neveit is megírta a főhadnagy, de a tábori posta cenzura erős tintaceruzával kihúzta őket.

Legérdekesebb György herceg menekülése, illetve megsebesüléséről írott rész:

— Mintegy 300 lépésnyire közelítettük meg a szerbek hadállását. Allandóan tüzeltük és mentünk előre. A parancs az volt, hogy az ellenséget feltétlenül ki kell verni. Mikor 200 lépésnyire lehettünk, elhangzott a várva várt vezényszó: Szuronyt szegezz! Roham! „Tiszta magyar fiukból állott a századom. Ezek a gyerekek a rohamra teljesen megvadultak. Csuhaj! Hurrá és Előre! Azután „Megállj, megállj, kutyá Szerba.” Ezeket zugta, kiáltotta, énekelte az egész század.”

„Valami rettenetes zűrzavar kezdődött. Nem lehetett a hangokat megkülönböztetni. Csak néha ordított fel valaki. Ezt megszünték. Sokan a mieink közül puskatussal verekedtek, sokan pedig fegyver nélkül, csak a szuronyt tartotta a kezébe. Ember-ember ellen harcolt. Mindenki őt és mindenkit megölhettek volna.”

„Negyedórától tartott ez a borzalmasan szép „tánc”. Akkor a szerb csapat megbomlott. Sokan hátat fordítottak és menekültek.”

„Ekkor egy fiatal 26—27 éves tiszt ugrott elő és ordítva parancsot osztogatott. Egyik zászlósunk rálőtt, de nem talált. A mi katonáink látták, hogy magasrangú tiszt lehet, egyszerűen százan rohantak rá. Látna ezt, egy idősebb szerb odaugrott, valamit mondott a fiatalnak, majd elébe állt és a testével fedezte. Egy perc sem telt bele, holtan bukott le. A zászlósunk most jól célzott. Ekkor aztán megtudtuk, hogy ki az a fiatalember. György herceg volt, de aztán gyorsan eltűnt a veszélyes helyről. Megfotott a katonáival együtt.”

Sebesültek megoperálása a templom főoltárán.

(P. herceg parancsörtszt naplója. — Táborban a francia Maas mellett. — Szenzációs feljegyzések a tizennégy napos csatából.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arrad, szeptember 26.

Szedántól nyugatra.
Reggel öt órakor.

Nyolcadik napja az ütközetnek. A piros hajnal most borzalmat kelt. — mert folytatódik a tegnap este megkezdődött ágyudörgés. Napkeltével szemügyre vesszük az ellenséget és azután óraszámra golyóval szórjuk tele a terepet. Csak kevés példát tud arra a történelem, hogy egy hadsereg szünet nélkül nyolc napig harcoljon; de érezhető is... Legrettenetesebben a tiszteket pusztítja. Egy hanau hatos ulánus tiszt a nyakába kapta a golyót, meghalt. Az apja, egy ezredparancsnok, véletlenül azon a falun vonult át, ahol a fiát eltemették. Itt tudta meg a rettentő csapást. Megkövesedve állott a sírnál mint a sírkő. Tíz percig tartott az egész. Felharsant a vezényszava: „Regiment still gestanden, Regiment marsch.“

— Gyilkos volt a tegnapi szedani csata. Órákig tartó tűzártás. A franciák jól lőttek, de csak könnyű sebeket okoztak. A magaslatokat elfoglaltuk és éjjel visszavonult az ellenség. Nem hiszem, hogy így harcoljunk tovább. Szegény embereinknek pihenniük kell. A többi seregek ebben a pillanatban kevésbé, vagy egyáltalában nincsenek angazsirozva. Mi a sarokban vagyunk és nyomást kell gyakorolnunk, míg a többiek a szárnyakat tartják. A hangulat változik. Borzasztó, ha a mézszárlás nem szűnik meg. A parancsnokunk igen komor, mert érzi a nagy felelősséget. A nagy egység gondolatáért küzdünk és es minden ember vérében van. Láttam tíz embert száz ellen és egyszem ingott meg. Egy tiszt és két ember maradt meg és az ellenségnek menekülnie kellett, a zászlónkról volt szó, az szentség és megmentették azt. Ritkán, nagyon ritkán látni kétségbeesést a sebesültek közt. Viselik panasz nélkül fájdalmaikat.

A Maas melletti Antremont templomába a csata után sok sebesültet hoztak. A főoltáron operálta meg őket Rehn tanár. Három operációs asztal volt felállítva. Az orvosok, egész éjjel dolgoztak. A osillár és minden viaszgyertya égtek — misericordia domini — mély hallgatás terpeszkedett erre a képre, amely felkorbácsolt idegeimet össze tépte.

— Az én munkásságom igen változatos. Majd a hátulsó csatavonalaknál, néha a főparancsnokságnál, az oszlopoknál, a kötőhelyeken, mindenhol eljut az ordonanc tiszt és az automobilista. A legérdekesebb foglalkozás. Igen kevés pihenés. Az éjjeli utak borzasztóak. Idegen országban, ködben és sötétben. Vad, haragos nép, égő falvak, elállott utak.

— Tegnap este tizedmagammal egy iskola szobájában feküdtem szalmán. Nem volt olvasni való még nappal sem. Élelmzési kocsijaink a Maason túl vannak és a menetoszlopok elzárják az utat. Mindenki keres magának valamit, azt, amit talál. Ilyenkor mindig a legénységhez megyek, azoknak van mit haragnik. A falvak mértföldszámra elhagyottak és amit találhatnak, rekvirálják.

— Itt a táborban megszűnik mindennek az értéke, úgy mint a legértékesebb, az isten-

adta élet, semmit sem jelent, úgy más is elértéktelenedik. Mennyi hadifelszerelés hever az utakon. Lovak százzámra a városokban, falvakban minden elpusztulva. A házfelszerelés az utcákon hever szanaszét, összetörve, hacsak le nem égett az egész ház. Ezt a franktiröröknek köszönhetik, akik akatonát örütségekbe kergetik. Egy faluban volt még elpusztítatlan öt ház. Tájékozódnom kellett, bementem egyik házba. Egy madonna szépségű nő feküdt az ágyban. Söhajtott és felém nyújtotta a kezét: „Oh mon officier, vous n'etes pas barbare, n'est ce pas, ne me tuez pas“ (oh tiszt ur, maga nem barbár, ugye nem öl meg.) A szerencsétlen épen gyermeket szült. Az urát agyonlőtték a harctéren. Az öreg édes apját megköztözték, mert egy ablakból a huszárokra lőtt. Sortüz durrant, ő is oda volt és lent a kapu előtt ült egy anyóka, mint a megkövesedett kép, mindent látott, mindent halott, beszakadt az ég felette.

— Humor is van hála isten, mert különben nem lehetne kitartani. Egy fiatal ulánus tisztet a csákóján ért a srappell. Eldöntötte, de nem ölte meg, fél óráig eszméletlenül feküdt. Mire magához tért, le volt vetve még az inge is, franciák álltak körülötte. Felismerte a helyzetet, halottnak tetette magát és várt míg odébb mentek, azután egy rozs földbe menekült, ott éjszakázott, míg másnap reggel találkozott egy őriárral, lóra ült, a legképtelenebb kosztumban és így érte el a törzskart tegnap este. A törzskarnál marad.

Szombat este.

— Szűk falusi utca Antrecourtban a Maas mellett. Kibálás tölti meg, elvonuló kocsik, parancsszavak, autójelek, trombiták, nagyherceg is itt van, de olyan álarc van rajta porból, hogy nem ismerjük meg. A falu véletlenül megmenekült a tüztől. Ma éjjel itt maradtunk. Az élelmzés hiányos. Mindenki maga keres fekvőhelyet. Belépek az első házba. Egy elhullott disznó fekszik előtte, a bejáratban házbutorok romok, a tulajdonos egykori ebédlője. Élelmiszerek, porcellán, ágynemű, tükrök, összetört zongora, a padlón szalma, azon egy levágott tyúk, puskák, kardok, egy gipszfejes francia keppi, feltört lekváros bődönök. Átlépek ezen a „multon“ és felmászok a faléposón a hálószobába, ahol béke volt, ahol még látszik minden tárgyon az elmúlt világ fényessége. Négy gyermekágy, tiszta és fehér, mindegyik felett egy kereszt „Jesus priez pour nous“, ruhák a földön, egy szál ingben menekülhetek a hadseregük után, hátul, egész hátul volt a nagy debakel. Nem fekszem az ágyba, átengedem egy öregebb pajtásomnak. Egy matrácot terítek magam alá a szalmára. Milyen isteni kényelem. Nyolc nap után szalma. Gyönyörű az éjszaka, a csillagok ragyognak az égen, ahol béke van.

— Evéshez — kiáltják. Az urak jöjjenek enni. Odaát az iskola kertjében lobogó tűz. A parancsnok és a nagyherceg egy felfordított létrán ülnek. Van levesünk. Mi farakásra ülünk. Leves és kenyér már öt nap óta. Bor van bőven, erősen fogyasztjuk. A táborban mindent elbir az ember. A közeli hegyen tábori tűz. A katonáknak épen most adják tudtára az oroszországi győzelmeket és hogy Antwer-

pen felé nyomulunk. „Hurrá!“ hangzik az ordítás. Szereztem egy főzödényt. Tyukleves szalonnával és babbal főztem. Nagyszerű. Alig eszem egy pár kanál levest, jön a parancsnok; „Szedánba utazni“. Tizenegy óra. Vágyom a pihenésre, de ezek az éjjeli utak... „Parancsára“. Kőd ült a Maason, átszáguldok a pionirhidon a piszkos autoval. Mindenütt menetelő csapatok, borzasztó mellettük elmenni. Örök tartóztatnak fel minden lépésnél. Fegyver a kézben, az ujj a ravasszon. „General-kommando 18.“ — Passirt — kiáltja az ór.

— Ha nem ismerjük az utakat, a fáradt szem kinlódik a hiányos francia térképen. „Szedan“ már kétszer volt ott. Előtte a szellemek hetvenből. Az emléknapi, a mi csapatunk a National-téren heverészték és folytonosan nemzeti dalokat énekeltek. Sok testvérünk halott és sebesült és mégis: folyik a nó tázás. A sebesültek is énekelnek — csak győzünk, csak a halottak njka néma, de övéké a: égi kórus hallelujája. Az uton az éjjel mikor Szedánból visszatértem, megállított egy halott: meg kellett állnom, friss sir volt, lámpa lágot rajta, nemrég gyújtották meg, fakeraszt a tejjében. B. Órnagy neve állott rajta, — tegnap még megráztam a kezét. A hold sütött, hideg volt, az antrecaurti templom tornyán, a Vörös Kereszt vöröslámpája jelezte az utat.

Cernai-en Dornais.

— Nehéz rendbejönni a fűsiketítő ágyudörgésben. Most megint délnak megyünk. Igen heves előnyomulást sejttek. A franciák mindent latba vetnek, de nem hiszem, hogy szerencsájük legyen. Fegyelem és morál sokat szenvedtek rossz hadvezetésük miatt. Adja isten, hogy ne embertelen, rettenetes vérfürdő legyen a vége. Ma megjött a hadügyminiszter és gratulált a főparancsnoknak a fényes eredményhez és a győzelmekhez. Azt mondta neki: „Nagy veszteségei vannak, de a hadsereg nagy kanyarodását ön döntötte el, ön nélkül talán nem lennének ennyire.“ Sch. boldog volt, tegnap délután négy órától éjjel egy óráig igen sokunknak a balszárny keresése volt a feladatunk.

— Nagy szerencsénk van az idővel, csak két esős nap mióta hazulról eljöttünk. Most szép őszi hangulatos a táj. Tele hold van. Minden meg volt világítva. Faluk vörvörös színben égtek, az utcákon végnélküli lovas csapatok, porosan megtépve, elvadulva. Tábori tüzek. Most jobb Franciaországban. Belgiumra borzadva gondolok vissza. Most kezdem hisni, hogy ha nem lesznek hosszantartó ostromok, akkor nem sokára befejezzük ezt a nagy háborút.

Hol állítható fel katonai kórház?

(Levél a szerkesztőhöz.) Azt hiszem, nem végez hiábavaló munkát, ha az illetékes tényezők, illetőleg a Vörös Kereszt Egyesület figyelmét felhívom azon helyekre, ahol katonai kórház felállítható. Itt van például a Pécska-uton levő Benoid-gyár, mely fekvésénél fogva — szerintem — nagyon alkalmas kórháznak. A lövonat tudvalevőleg a gyár előtt közlekedik, tehát a sebesülteket épügy oda lehet a lovasuti kocsikon szállítani, mint ahogy ez eddig a városba történik. Hasonlóképp megfelelne a célnak a Barosspari kiosk helyisége, a Lovarda, az Ipartestület terme, stb. Hamarjában a itt felsorolt üresen álló helyiségek jutottak az eszembe. Lehet, hogy mindegyik nem felel meg, azonban úgy vélem, „lehet közöttük választani.“

Verdun záróerődje elesett.

— Ujabb harcok a német jobb szárnyon. — A trónörökös csapatai átlépték a Maast. —

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Berlin, szeptember 26.

A rettenetes küzdelemnek a Marne és a Maas vonalon tizenharmadik napján is csak részleges harcokról számol be a hivatalos jelentés minden fronton. Mégis az tűnik ki a nagy főhadiszállás hivatalos híradásából, hogy a Verdun körüli harcok mindinkább kulcsává válnak a példátlanul hosszú küzdelemnek.

Tudjuk, hogy a német trónörökös hadserege nehéz tüzérséggel lövi a Maas jobb partján fekvő verduni erődítéseket leginkább pedig az eme város és attól délre ötvenhárom kilométernyire lévő Toul közti záróerődlanóot. A hét, egymástól öt-tizenkét kilométer távolságra fekvő erődítmények észak-déli irányban Camp de Romains, Gemicourt, Troyon, Leslaches, Liouville, Gironville és Jouy des Cotes. Verdun városa maga kettős erődítményövel van védve negyvennyolc kilométernyi területen és egész Franciaországnak kétségekívül a leg-ellentállóbb erődítménye. 1870-ben hét hétig tartott az ostroma és november nyolcadikán megadta magát négyezer emberével és százharminchat ágyújával. Ma természetesen úgy megszálló serege, mint pedig felszerelése sokkal erősebb.

Verdun védelmére a helyőrségen kívül még erős fedezőhadserég is készen áll, ami az ez kiténik abból a hírből, amelyet huszonharmadikán adott ki a nagy főhadiszállás s amely szerint Verduntól délre, a Maastól nyugatra és

Toultól északra központszerűen történt francia támadásokat a német seregek visszavetették. Ennek meg kellett történnie és most már, hogy ez a fedezősereg meg van gyengítve, tovább haladhatott a német trónörökös hadserege és érkezett jelentések szerint be is vette a leg-erősebb záróerődöt, Camp des Romains. A francia vezérkar ismét csalódott egyik reményében, mert azt hitte, hogy az Ardonnen erdő magaslatai, amelyek igen nehezen közelíthetők meg, elég ellentállást fognak nyújtani az ott elhelyezett fedezőseregnek. Mint sok minden ennek a háborúnak a folyamán, úgy ez sem teljesezett, mert a Verduntól déli irányban haladó német előnyomulás lekötötte teljesen a fedezősereget és semmi hatása nincsen Maas keleti partján támadó német trónörökös seregeivel szemben. Olyannyira, hogy miután a büszke német lobogót kitűzték az elesett erőd ormára, a német csapatok már át is kelhettek a Maason.

Ha összefoglaljuk az óriási csatatéren az utolsó napokban kivívott német részleges eredményeket, akkor az tűnik ki, hogy noha az egymásba fogózkodó milliós hadseregnek főfrontjai nem tudtak előbbrejönni és nem inogtak is meg, mégis jogosultnak tűntek fel az egész német birodalomban élő azt az erős reményt, hogy a végső döntés nem lehet más, mint *bü szövetségeseink seregeinek diadala.*

Átlépték a Maast a német csapatok.

Berlin: (Hivatalos.) A Wolff ügynökség jelenti:

A nagy főhadiszállás jelenti szeptember 25-én este 9 órakor:

A hadműveletek folytatása jobb szárnyunk legszélén újabb harcokra vezetett, amelyekben eddig döntés nincs.

A középben mindkét fél egyes előretörésein kívül semmi sem történt.

A Verduntól délre levő első záróerőd Camp des Romains, St. Michiel mellett elesett.

A Von der Taun bajor ezred az erőd ormaira a német zászlót kitűzte. Csapatunk ott a Maast átlépték.

Különben sem nyugaton, sem keleten semmiféle változás nincs. (Miniszterelnökségi sajtóiroda.)

Francia jelentés a csatatérről.

Páris: (Rómán át.) A francia főhadiszállás 23-án éjjel a következő hivatalos jelentést adta ki: Az Oisetől a Woivreig a németek óriási támadást fejtettek ki végleges eredmény nélkül. A baloldalon az Oise jobb partján a németek némi területeket elfoglaltak. Az Oise és az Aisne folyók között a helyzet nem változott. Ezen a fronton a németek nem is folytattak komoly támadást és megelégedtek azzal, hogy hadállásainkat hosszabb ideig ágyúzták. A középben, Reims és Souain között a németek offenzívába mentek át, amelyet azonban sikerült visszautasítanunk.

Souain és Argonnes között némileg előrehaladtunk. Argonnes és a Meuse között semmi változás. Woivreignél az ellenség vadul támadt, a támadás a Meuse melletti magaslatok ellen irányult, a Cressauvaft-Vigueulles Handicours-i fronton, annélkül, hogy a magaslatokon helyt foglalhatott volna.

Jobbszárnyunkon Lotharingiában a németek ismételen átlépték a határt kisebb csapatokkal és visszafoglalták Domewret, Blamont északi oldalán.

Ugyanakkor a hadügyminisztérium Bordeauxban a következő hivatalos jelentést adta ki:

Balszárnyunk Noyon déli részén egy lobogót zsákmányolt. A reimsi katedrális előtt egész nap még mindig ágyutűz folyik. Egészbe véve a helyzet változatlan. A szövetséges csapatok helyzete kedvező.

Ugyanakkor a londoni hivatalos jelentés a következő:

A német csapatok egy hete a nagy erőben harcolnak, a kedvezőtlen időjárás csapatainkat nagyon megviselte. (Pol. Hir.)

Angol haditudósító az angol hadvezetőség osalódásáról.

A Times harctéri tudósítója a Loissons-ból s hó 24-iki dátummal válaszolja a legutóbbi hetek harcát. A tudósítás elárulja, hogy a szövetséges angolok és franciák igen nehéz helyzetben vannak s nyíltan megmondja azt is, hogy a mesterien operáló német tüzérség borzalmas veszteségeket okozott nekik. A harc tulajdonképpen tüzérségi párhaj volt, amely az egész völgyet valóságos pokollá változtatta.

Nagyon hatásosan működtek a német fényezőrók, amelyek elárulták a tüzérségnek az ellenséges mozdulatokat. Tizennegyedikére virradó egész éjszaka valóságos gránátésó hullt a szövetségesekre. Hétfőn a magaslatokat lövöldözte a tüzérség. Sok helyütt visszautasították az ellenséget. Csak most látják a szövetségesek, hogy osalódtak, amikor az ütközeteket a német sereg visszavonulási osatározásának hitték.

A jelentés beszámol arról, hogy a németek kitünően vannak elsáncolni. Az aviatikusok felderítő szolgálata nélkül soha sem ismerték volna fel a szövetségesek a német ágyuk állását. A szövetségesek helyzetét különösen borzasztóvá tette az, hogy nem tudtak tájékozódni.

Csütörtökig szünet nélkül tartott a harc. Szerdán éjjel különösen borzalmas volt a támadás. amiről angol és francia sebesültekkel

telt hosszú vonatok tesznek tanuságot. Mint a lavina, úgy törtek a németek az ellenségre, feltartóztatlanul s teljes halálmegvetéssel.

Tapasztalt katonák bizonyítják, hogy az Aisne melletti harcokban a császár katonái a haditudósító mestereinek bizonyultak.

A haditudósító megkapóan írja le a csatatér képét e pár nap alatt: Eső és sűrű felhők sötétítik el az eget. Aviatikusok szelik a levegőt, mértföldekre terjedő arcvonalakon hallatszik ágyúszó, gránátok robbannak szét monoton szabályszerűséggel; csapatok vonulnak ide-oda, a föld tele halottakkal, amelyek a lovak hulláival s a széttört, eldobált felszerelési tárgyakkal együtt szörnyű látványt nyújtanak.

Rheims bombázása.

Berlin. Az Evening News párisi munkatársa (az Evening News kimondottan nemzetiellenes lap) a rheimsi harcokról a következőket írja:

Epernayben hallottuk, hogy a németek miután súlyos nehézségek után átlépték a Marne-t, három nap óta bombázzák Rheimst. A Rheimaot domináló dombokról a bombázás rettenetes látvány volt. A dóm tornyait teljesen elborította a füst. A gránátok a háztetőkre robbantak széjjel. A város lakói Rheimstől délre a Vöröskereszt kórházában gyűltek össze, de nemsokára egy német aviatikus jelentette, hogy a láthatáron és bombákat dobott le közöttük. Harmincöt halott volt. Mikor a városba mentem, teljesen kihalt volt és az utcák mind üresek. Akik nem menekültek el, azok a pincékben húzták meg magukat. Hallani lehetett a francia és északról a német ágyuk hangját. Hóves ágyuharc folyt. Pókapaszkodtam egy toronyba. A láthatár színén, a magaslaton félkörben állottak a német tüzégek. Gránáljaik másfél kilométernyi területen a város déli részében robbantak fel, vagy valamivel távolabb a francia csapatok között, amely ott várta addig, amíg a tüzérség utat csinál nekik. A tüzérséget folyton erősítették állítólag még hajóágyúkkal is. A belvárosban is sok gránát csapott le. A dómot ki-mélték.

Páris és Amiens között a csatatéren.

Berlin. Londonból jelentik Malmön keresztül: A Daily News tudósítója megkönöz az amiensi csatatéren és utjáról a következőket jelenti: Párison és Páris erődítésein keresztül, amelyeket erősen őriznek, igen érdekes utam volt. Neuillynél és Pontoise-nál hatalmas erődítéseket láttam. A vasuti töltésekből óriási védműveket csináltak és befedték rengteg homokzsákkal, úgy, hogy a távolból teljesen láthatatlan. Különböző társaságokkal találkoztunk útközben. Gallieni tábornok vezérkarával két francia miniszternek mutatta meg a csatatéret. Azután a meauxi püspökkel találkoztunk, aki automobilon járta be a harcvonalat. Beauvins-ig jutottunk el a vasutal, a város zsufolva volt katonákkal. Most már nem hallgatnak többé az illetékes körök a nyugati hadseregről, mert ennek az új hadseregnek a működése a leghatásosabb.

Elfogott német parlamentairek.

Berlin. A lapok jelentik: A fehér zászló durva megsértésével a franciák három német parlamentért, akik automobilon közeledtek egy városhoz, hogy azt megadásra szólítsák fel, elfogták. A három tiszt, akiket egész Berlin ismer, a következő: Arnim őrnagy, gárdalovasezredbeli őrnagy, Wiener százados, az egyik főparancsnokság adjutánsa és Clewing Károly, a berlini udvari színház ismert tagjai, aki a tiszteket, mint a jelentés megtételére visszaküldendő lovas kísérté. Hir szerint, a három elfogott tisztet kényszerítették, hogy gyalog masírozzanak Párisba. Sorsukról megbízható értesüléseket eddig minden igyekezet ellenére nem sikerült szerezni. (Miniszterelnökségi sajtóiroda.)

„Párist védeni kell az utolsó oseppe vérig.“

Páris. (Rómán át.) Richepin, aki Gallioni tábornokkal ifjú korában egy csapatban szolgált, nyílt levelet intézett Páris katonai parancsnokához, melyben kijelenti, hogy Párist

az utolsó franciának utolsó csepp véréig kell védelmeznie és nem szabad nyitni városát deklarálni. (Pol. hír.)

Hétszázötvenegy millió hadisáro.

Genf. Francia becslés szerint a németek eddig az elfoglalt francia és belga városokra összesen 751 millió frank hadisarcot vetettek ki. Ennek eddig egy tizedrésze folyt be. (Miniszterelnökségi sajtóiroda.)

Poincaré és Viviani Londonban.

Milanó. (Cenzurálva.) Francia lapok jelentik Bordeauxból, hogy Poincaré, Viviani és Briand e hó 20-án Londonba utaztak, hogy tanácskozzanak a mértékadó angol tényezőkkel.

Luxemburg kártalanítása.

Berlin. (Cenzurálva.) Luxemburgból jelentik: A német kormány Luxemburgban központi hivatalt létesített a német csapatok átvonulása által okozott károk megvizsgálására. A birodalmi kanczellárnak Luxemburg kártalanítása dolgában tett ígéretének megfelelően a birodalmi kormány mindenképp 400.000 márka előleget bocsájtot a luxemburgi hivatal rendelkezésére.

Menekülnek a francia nagytőkésék.

Rotterdam: (Cenzurálva.) Ma délelőtt tíz órakor Calaisból egy nagy hajó indult Doverbe, a legnagyobb óvatossági rendszabályok mellett. A hajón igen sok francia nagytőkések és bankvezér, akiknek a kormánnyal igen jó összeköttetések vannak, vitték Augliába letéteiket, pénz és aranykészleteiket, amelyeket eddig Bordeauxban tartottak. Ugyanezzel a hajóval a francia kormány ismét nagy pénz- és értékkészletet küldött át Angliába. (N. T. H.)

Beteg a német császár fia.

Berlin: Táviróda. (Cenzurálva.) Oszkár porosz herceg kénytelen volt ezredét elhagyni és orvosi kezelésre Metzbe utazni. A herceg a csatákban túlságosan megerősítette magát, szivgyengeséget kapott, ami feltétlen nyugalmas ápolást igényel. A herceg ifjú erőtől duzzadó szervezete remélni engedi, hogy a szivizmok rövidesen újból megerősödnek, káros következmények nem maradnak vissza.

Különkiadás harugságokból.

Berlin, szeptember 26. Az Esti Újság munkatársának alkalma volt hivatalos helyen egy francia különkiadást megtekinteni, amelyet egész Belgiumban kerékpáros kihordók terjesztenek, természetesen titokban. A különkiadás szívről szóra így hangzik:

Legújabb hírek.

„Pas de Calais“ szeptember 20. 1914. A franciák győznek az egész vonalon. — Calaisban kétszázezer oroszot hajóztak ki. — Dánia megüzente a háborút Németországnak. — Az oroszok Berlin előtt vannak és a német fővárosban forradalom tört ki. Egy kenyérréteg négy márkát fizetnek. A német trónörökösöd megözökött egy tábornokkal. — A császár másodszülött fia Antwerpenben fogoly. A császár azzal fenyegetődik, hogy felgyújtja Brüsszelt, ha a fiát nem bocsátják szabadon. A belga kormány az felelte, ha Brüsszelnek bántódása esik, a herceget agyonlövöti. — A franciák és angolok visszahódították Löwent. — A németeket mindenütt kergetik és a szerencsétlenek nem tudják, hova fussanak. A császár már másodszor kísérelt meg öngyilkosságot. A császárné válópórt jelentett be. Ferenc József császár és király 14 nap óta elhunyt. — Elzász-Lotharingiát visszahódították a franciák.

Naptárhirdetőink

szíves figyelmébe.

Az Aradi Közlöny kiadóhivatala az előbbi övekhez hasonlóan az idén is díszesen illusztrált naptárt ad ki. Arra kérjük t. hirdetőinket, hogy feladni szándékolt hirdetésüket — annak megfelelő helyen való elhelyezése érdekében — ideje korán hozzánk juttatni sziveskedjenek.

Meghiúsított orosz betörési kísérlet a Kárpátokban.

— Összeütközés az uzsoki szorosnál és Tornánál. — Csapatunk visszakergették az oroszokat. —

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Budapest, szeptember 26.

Oroszok visszavetése a Kárpátokon.

BUDAPEST: (Hivatalos.) A Budapesti Tudósító jelenti: Az oroszoknak egyes kisebb csapatai egyes diverziókat kísérelnek meg a kárpáti szorosoknál. Tegnap az Ungmegyei uzsoki szorosnál volt kisebb csatározás a szoros védelmére kirendelt kis csapatunk és az oroszok között. Ma Máramaros megyében Tornánál került összeütközésre a sor, anélkül, hogy bármelyik ponton is sikerült volna az oroszoknak határainkon behatolniok.

Természetesen ezek a nagy események színterétől messze oldalt eső csetepaték egyáltalában semmi jelentőséggel nem bírnak. Céljuk csakis az lehet, hogy a főharctérről eltereljék a figyelmet és nyugalanságot keltsenek a lakosságban. Ezen nyilvánvaló szándék felismerésében és teljes értékelésében egyuttal annak meghiusítása is rejlik. (Miniszterelnökségi sajtóiroda.)

Hazudik az ellenségünk.

Budapest. (Hivatalos jelentés.) Haderőnknek a lemberg csata után a Santól nyugatra eső területen megkezdett gyülekeztetése nem csupán az entente sajtójának szolgáltatott alkalmat a legrosszabb indulatu kitalálásokra és a legnevetesebb kommentárookra, hanem más helyütt is hadseregünk helyzetének töves fel fogására vezetett. Ezzel szemben utalnunk kell arra, hogy az említett gyülekezés teljes önszántunkból történik, amire legjobb bizonyíték az, hogy az ellenfél megzavarni sehol sem tudta és meg sem kísérelte. Az ellenségnek a San vonalon való sikereiről szóló állítások teljességgel valótlanok. Mindössze egyes harczerrien biztosított és csupán kis erővel megszállott átkelősi helyeket bombáztak nagymennyiségű csapatoknak, nehéz lövegeknek és löszernek felhasználásával. Ezeket az átkelő helyeket miután céljukat betöltötték, a hidak felrobbantása után önként hagytuk el. Az a londoni hír, mely szerint Przemysl két ördöje elesett volna természetesen pusztá koholmány. A balkáni hadszíntéren a helyzet az elég világosan szóló legutóbbi kommuniqué óta is változatlanul kedvező maradt. (A miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Dum-dum lövegek az oroszoknál.

BÉCS. (Táviróda cenzurálva.) Az orosz csapatok által a kraszniki csatateren hátrahagyott puskamunició között lövegeket is találtak, melyek hegyénél kemény burkolathoz kilátszik az ólom. Ezek dum-dumok. Külügyminiszteriumunk szövetségünkkel és a semlegesekkel közölte ezt a felfedezést, hozzátéve, hogy hadvezetésünk ezidőszáig nem gondol reprezáliákra.

Valótlan hír orosz győzelemről.

BERLIN. (Táviróda, cenzurálva.) Az a hír, hogy az oroszok Rennenkampf táboruk vezérlete alatt győzelmesen előnyomulnak és Soldaut ismét megszállták, valótlan.

Katonáink hibája: még mindig hősök

Budapest, sept. 26. (Cenzurálva.) Egy magyar sebesült tiszt a vasuton beteg fogoly orosz tiszt mellé került. Négyzetközött megkérdezte az oroszot, aki művelt úriember és tökéletesen beszél németül, mondaná meg öszintén véleményét a mi csapatainkról. Az orosz a következőképp felelt:

— Az önök katonáinak, bajtárs ur, egyetlen óriási hibájuk van, mely ha nem javul, még sokba fog kerülni. Ők még mindig hősök! Ez pedig a gépek háborújában dörög. A gyalogságnak lényeg, messzehordó puskájuk van, de ahelyett, hogy ezzel órákig, napokig tartó tüzharcot kiküzdöné magának a fölényt, félórát tüzelés után rohamra megy. Ezt külö-

nösen a „vékonylábú“ (tehát a feszes magyar nadrágot viselő) gyalogságnál láttuk és a mi embereink erre alapították számításukat. A lovaságról nem is beszélek, amely — mint hallom — megerősített gyalogsági állások ellen intézett rohamokat.

A magyar tiszt erre megkérdezte az oroszot, igaz-e, hogy ők a honvédszázadokat „vörös ördögök“ nek nevezték el, mert neki erős a gyanuja, hogy ezt az ujságírók gondolták ki. Az orosz erre így válaszolt:

— Mi nem tudtuk, hogy azok honvédszázadok, de az tény, hogy legénységünk a vörösszínű orosz huszárokat ördögöknek, sátnaknak hívja. Lehet, hogy azért, mert Satánovnál ismerték meg őket, ami körülbelül magyarra fordítva Sántánalvát jelent.

Százezer orosz halt meg a galiciai csatákban.

Zürich. (Cenzurálva.) Hiteles jelentéseket közölnek a londoni nagy lapok az orosz sereg vereségeiről Kelet-Poroszországban és Kelet-Galicianban. Nyíltan megírják, — mint a Neue Züricher Zeitungnak Londonból jelentik — hogy az orosz hadvezetés az osztrák-magyar sereg nagyságát félreismerte és tövedését a galiciai csatatereken százezer orosz katona életével fizette meg.

Visszatért a lakosság a szerémségi községekbe.

Budapest, Hideghéthy főispán Szerém vármegye kormánybiztosa közölte, hogy a határszéli községek lakossága, amely a szerbek betörésekor elmenekült volt, már teljes egészében visszatért lakóhelyére. Az egyeseknek okozott kárt hivatalból meg fogják állapítani és megtérítik. Horvát-Szlavonországban teljes a rend és nyugalom és valamennyi hatóság úgy működik, mint béke idején. (Bud. Tud.)

Forradalmi hangulat a szerb hadseregben.

Szófia. Az UTRO című lap írja: Forradalmi jelenségek lépnek fel a szerb hadseregben. Ugy a tisztikar, mint a legénység előgedetlenkedik. Arról értesítenek bennünket, hogy egy gyalogezred föllázaadt legényei megölték ezredesüket, két másik ezredben pedig az alezredest lötték le. Bulgáriába átszökött szerb tüzérek beszélik, hogy a tüzérek az ágyúcsővébe dinamitot tosznak, hogy szétrobbantásuk. A szerb hadsereg a legnagyobb válság előtt áll. (N. T. H.)

Szerbek és görögök a kuo-románok ellen.

Sz fia. Az Utro jelenti: A szerbek és görögök nem elégszenek meg a macedóniai bolgár lakosság üldözésével. Most rákerült a sor a kuo-románokra is. Ugy szerb, mint görög területen több kuo-román lakta falut felgyújtottak és sok embert meggyilkoltak. A szerb kormány a kuo-román iskolákat és templomokat bezáratta.

— A magyar hadikölcsönpénztár igazgatósága. A hivatalos lap mai száma közli: A pénzügyminiszter a felállítandó m. kir. hadi kölcsönpénztár igazgatóságának elnökévé Marffy Albin belső titkos tanácsos, nyugalmazott államtitkárt, rendes tagjait: Valkó Lajos dr. m. kir. pénzügyminiszteri osztálytanácsost, Maly Ferenc dr. műszaki főtanácsost, Elischer Viktor m. kir. udvari tanácsost, az Osztrák-Magyar bank központi felügyelőjét és Heinrich Lajost, az Osztrák-Magyar bank főfelügyelőjét, póttagjait: Marinovich Imre dr. kir. jogügyi főtanácsost, Gesztessy Ferenc dr.-t, az Osztrák-Magyar bank jelzálog-hitelosztályának jogtanácsosát és budapesti képviselőjét, szakértő tanácsadóivá pedig: Láncozy Leó belső titkos tanácsost, a Pesti magyar kereskedelmi bank elnökét, Ullmann Adolf főrendiházi tagot, a Magyar általános hitelbank vezérigazgatóját, báró Kohnér Adolf dr. m. kir. udvari tanácsost, Thék Endre m. kir. udvari tanácsost, nagyiparost és Tschögl Henrik nagykereskedőt nevezte ki és egyúttal Elischer Viktor m. kir. udvari tanácsost, az Osztrák-Magyar bank központi felügyelőjét megbizta az elnök helyettesítésével.

— A helyes takarékoskodás. Helyesen takarékoskodni annyit jelent, mint a nélkülözéseket kikerülni és amellett mégis a szokott kiadásokból egy bizonyos összeget fölöslegül nyerni. Vajon hogyan is kezdjük ezt? Gondos háziasszonyoknak szívesen szolgálunk, segítséggel és egy pékával megakarjuk nekik mutatni, miképen érhető el a kitűzött cél. A mindennapi reggelit és a mindennapi oszonnát a legtöbb családnál a kávé képezi. A babkávét azonban igen megdrágult. Vajon ne igyunk-e azért több kávé és lemondjunk-e az annyira kedvelt szokásainkról? Ez egyáltalában fölösleges, hiszen a boldogult Kneipp plébános, ez a nagy emberbarát, mondotta már évekkel ezelőtt: „Malátakávét a legpompásabb pótlója az egész ségrontó babkávénak! És igaz volt! Örök időkre Kneipp nevével ellátott Kathreiner-féle Kneipp malátakávét a babkávét árának csak negyedrészébe kerül és igazi pótlóknak érvényesül, mert különös elkészítési módja által a babkávét ízével és aromájával bír. Uzer és ezer család issza már évtizedek óta a valódi Kathreiner-t és tudja mily értékes előnyöket hoz minden háztartásba! Ha ezen sorok hozzájárulnak ezen jó pótlóké a népiesség vált Kneipp plébános arcképével ellátott eredeti Kathreiner-csomagok továbbterjesztéséhez és ha azokat minden háztartásba bevezetik, ahol eddig még használatban nem voltak, úgy egész biztosak vagyunk, hogy azok akik egy izletes kávéitalra sulyt fektetnek és a mellett takarékoskodni akarnak, hálásnak lesznek nekünk.

— Irógépjavítások jutányosan elvállaltatnak Engel Irógépállalatában. Lázár Vilmos u. 2. Földes-palota mellett. 5109

— A szülők az iskola-beiratás alkalmával ne mulasszák el Fischer Simon Nagy Aruházát Arad, Szabadság-tér 12. sz. alatt felkeresni, ahol az internátus által előírt összes szükségletek iskolás gyermekek részére legnagyobb választékban és a legolcsóbb árban beszerezhető. Különös nagy raktár van iskolatáskák, fehérnemű, kalapok, sapkák, esernyők, nyakkendők, harisnyák és még ezerféle cikkekben. 1989

— Thermosok, tábori kulacsok minden nagyságban állandóan raktáron, ugyszintén kórházi felszerelések u. m. ágytálcák, trín-üvegek, itató, kőpöcsészek, mosdók porz. és románcból legjutányosabban beszerezhető. Fischer Mór Arad, Andrassy-tér 25. Városi és megyei telefon 568. 4915

— Háboruba vonulók részére téveszorkabátok, nadrágok, swalterek, hósapkák, térd-, has- és érmelegítők, keztyűk, selyem alsógar-nitúrák, hálószákok legolcsóbban beszerezhető. „Ohio“ uridivat üzlet Arad, Andrassy-tér 15. Pannonia-szállodával szemben. 1321

— Új és használt iskolakönyvek Kerpel könyvkereskedésében, Andrassy-tér 20. kaphatók. Tiszta állapota használtak felárban.

— Felhívjuk olvasó közönségünk becses figyelmét a gróf Potocki uradalomnak mai számunkban közzétett hirdetésére.

— Zsidó imakönyvek és szertartási cikkek Pichlernél, Szabadságtér 1. kaphatók. 4981

— Papirlemezek (Papp) (barna, fehér és szürke), olcsón kaphatók Kerpelnél, viszont-eladásra. 411

— Nyomtatvány-rendelők b. figyelmébe: Nyomtatványokat a rondkivüli állapotok dacára — egyelőre még — zárvatlanul szállítunk. A legegyszerűbbtől a legizlősebbig mindennemű nyomdai és könyvkötészeti munkát vállalatunk áremelés nélkül a legrövidebb időn belül elkészít. Az Aradi Nyomdai Részvénytársaság. Aradi csanádi egyesült vasutak palotájában.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Felső kereskedelmi. Az érettségi bizonyítvány a felvétele elegendő, azonban különözetű és felvételi vizsgát kell tenni. Részletes felvilágosítást bármelyik kérdezőt intézőt igazgatóságától kap.

Adományok. Teljes lehetetlenség, hogy az egyes tartalékkórházakba fehérnemű, ruha és élelmickek adományokat küldő kétségtelenül nemos-lelkű és jószívű aradi hölgyök és urak névsorát közöljük. Ha az egyik kórház adományozóit kimutatják, holnap a másik, harmadik, valamennyi sorra küldöné a listákat, amelyek — ez a bizony-sága az aradi társadalom jótékonyosságának — meg-lehétösen hosszúak. A közönség pedig mást vár a lap-tól, mást keres az újsághasabókban, nem adako-zók névsorát. Ezért sajnálatunkra nem teljesít-het-jük azt a kívánságot, hogy a beküldött névsort közöljük.

F. A. Szemlék. Sorajgyeit nem hukták ki. Gyásznapra... Sajnálataukra nem közöl-het-jük. Ez nem jelent kritikát, bírálatot, csupán azt, hogy verseket csak kivételes alkalommal közölünk.

Neked szól. Szerelmes versek most nem alkalmasak a közlésre.

48-as ifju. Nem használhatjuk.

Feladts szerkesztő:

Rudnyánszky Endre

NYILTYER.

Az Aradi Közlöny

1914. október 1-től új előfizetést nyit.

Az Aradi Közlöny előfizetési árai:

Helyben:		a közönség fokozot-tabb igényeit tartotta szem előtt és nem szállította le szöveg-részenek terjedelmét és, ma is a régi nagy-ságban jelenik meg.
Egy óra	2 K — f.	
1/4 óra	6 K — f.	
Vidéken:		
Egy óra	2 K 40 f.	
1/4 óra	7 K — f.	

Az Aradi Közlöny

minden negyed- éves előfizetője ingyen és bérmentve kapja az Aradi Közlöny Nagy Képes Naptárát 1915. évre.

Amidőn t. olcasóinkat arra kérjük, hogy lapunkat ismerőseik köreiből továbbra is terjesszék, egúide- jüleg ama t. előfizetőinket, akik az előfizetési há- ralekot, dacára felszólításunknak, eddig nem kü- dötték be, felkérjük hogy ezen összeget behűlden- i, az előfizetést pedig megújítani sziveskedjenek.

**Következő
ujdonságok
érkeztek**
KERPEL IZSÓ

100,000 kötetes
kölcsönkönyvtárába:

Glyn E.: A stinx, Mareskovszky: Leonardó da Vinci, Szász Z.: Séták a függőkerben, Lux T.: Küzdelem az étellel, Hajdu M.: Gileád, Ujvári P.: Földanyánk lovagjai, Sainl Gy.: Profán sze-relem, Georges H.: Haladás és szegénység, Kis-bán M.: A haldokló oroszán, Erdősi D.: Em-beri ítések, Keroul és Barré: Léni néni, Szikra: Csak egy bokor muskátli, Watanna O.: A japán csalogány, Deledda G.: A mi uunk, Krudy Gy.: Puder, Lakatos L.: A halhatatlan hercegnő, Dell E. M.: A sas, utja, Barrimó és Hazelton: A sárga kabát, Szca-maházy I.: Prof. Villányi, Somlay K.: Pasztai szeifő, Krúly Gy.: Palota álmok, Barklay L. F.: Az esti dal, Barczik A.: A figyelmes fűz, Zsódos L.: Paminó, Révész B.: Vonagló falvak, Schmittelyné: Asszonyok, Gábor A.: Mit ütök itt a kávéházban? Földes L.: Vö-rös szögű, Vértés J.: Intim dolgok Napo-leon étetéből, Gömbösné: Levelek hullása. Németben: Ortzen M.: Zum Irrgang, Winslow II.: Ein Weiblicher Bürgermeister, Klinkovström: Der Doktor, Durker D.: Morsch im Kern, Ra-mussen E.: Schwester Ingeborg, Stratz R.: Stark wie die Mark, Watanna O.: Japanische Nach-gall II. szög: Die Welt in Gold, Skowronnek R.: Das böscien Erde, Klinkowstroem: Die grosse Karriere, Foster: Droschke No. 44, Ho-far C.: Der Lebende hat Recht, Croker B. M.: Waldkind, Hauptmann G.: Atlantis, Voss T.: Die Tarantella der Carmelina, Hesse H.: Rosshälder, Voss R.: Die Insel der schönen Menschen, Braun Lilly: Im Schatten der Titanen, Corday u. C.: Mit Luchsauge, Zobelitz H.: Mit Marschall Voivwärts, Hersog R.: Es gibt ein Glück, Brandenfels H.: Der dumme Peter, Tovote H.: Mutter, Werder H.: Tiefer als der Tag gedacht, Melegari D.: Meine Tochter, Schützler: Das weite Land.

Kölcsöndíj: havonként 1 korona 40 fillér vagy kötetenként fi-zatva 10 fillér.
Vidéki bértök is a legfigyelmesebb kiszolgálásban részesülnek.

**A zenemű-kölcsöntárba
is meglepő szép
ujdonságok érkeztek.**

Zenemű-kölcsöntári díj havl 2 korona, vagy füzetenkint 20 fillér.

Legújabbak: Kondor Ernő: Nótáskönyve, Sas Náci: Nótáskönyve, Révfy Géza, nótáskönyve, Haverda: Miel keringő, Siposs: Nemesi induló: Zerkovitz: Die Wundermühle valse, Vince? Nem szeretem... Karácsonyi: Jut-e eszedbe... stb. Rubens A.: Napsugár kisasszony, operett, Márkus: A pesti asszony, (En vagyok a ba-rátnője a budai Blochnak.)

Egyes könyvek és egész könyvtárak vétele; könyv-tárak kiegészítése és berendezése

KERPEL IZSÓ,
könyv-, zenemű- és papír-kereskedése Aradon.

Szürke pamutfonalak hósapka és kézvédőknek

előnyös árban beszerezhető

Weisz és Benjámín
cégnél Arad. Telefon 635. sz.

4974

Uj könyvek.

* A Nyugatnak most együtt kiadott szeptember 16—október 1-iki száma a következő becses és legnagyobb részét aktuális közleményekkel jelent meg: Ady Endre: Az ősz dicséreti (Vers.) Boross László: Feldmarschall Graf Schlieffen. Móricz Zsigmond: Uff de fülledt a levegő. Heltai Jenő: Találkozás (Vers.) Móricz Miklós: A háboru egy vidéki városból nézve. Lakatos László: Polonaise. Laczkó Géza: Flaubert-levelek 1870—71-ből. Bálint Aladár: Uj művészet. Fenyő Miksa: 1914. Szabó Dezső: Danika. Ady Endre: Szerelem és Ravatal (Vers.) Pettefokfen Agoston: Összecsapás. Akvarell az 1849-es időkől. Ignótus: Jótékonyág. Ezenkívül a gazdag Figyelő rovat és A Nyugat hírei. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest X., Lónyay-utca 18.

* „Imádkozunk a hadbavonultakért!” cím alatt hagyta el a sajtót egy egyszerű imádságos könyveske, több kiváló egyházi író tollából. Különösen kiemeljük belőle a jegyesek, szülők, gyermekek, özvegyek stb. könyörgéseit a hadbavonultakért. A könyveske tiszta jóvődelmét a Vörös Kereszt Egyletnek és a Kath. Karitásznak áldozza a kiadó: az „Élet” irodalmi részv. társ. Az imakönyv ára 20 fillér s megrendelhető minden könyvkereskedőnél, vagy a kiadónál: „Élet” irodalmi és nyomda r. t. Budapest, I., Fehérvári-ut 15/a.

* „Virágos vonattól a Vöröskeresztesig” címmel adja ki verseit, Szepessy László Szerbiából sebesülten visszatért hadnagy, (okleveles főgimn. tanár) Vác, (Pestmegye) Báthory-utca 1. A kötetből, amelynek ára 1 korona lesz a költségek fedezése után fennmaradó összeget a szorzó elesett bajtársai özvegyeinek, családjának felsegélyezésére fordítja.

Nyiltér.*

Köszönetnyilvánítás.

Mindazoknak, kik felejthetetlen jó férjem

P. Faragó András

nyug. máv. kalauz

temetésén résztvettek, a ravatalra koszorúkat és csokrokat helyeztek, vigasztalásikkal mély fájdalomon enyhíteni igyekeztek és boldogult férjem nagyszámu barátainak a végítészesség tételén való részvételükért fogadják ezúton a leghálásabb köszönetemet.

Ugyazintén háls köszönetemet fejezem az első aradi jót. nyugdíjas assztársaságnak a ravatalra helyezett szép koszorúért és a temetése alatt tetteikre való megjelenésükért.

Arad, 1914 szeptember hó 26 án.

Özv. P. Faragó Andrásné
szül. Faragó Róziáné.

* Az ezen rovat alatt közlöttökért nem vállalunk felelősséget.

ISKOLAKÖNYVEK

FÖGYMNASIMUM
ÁLL. FŐREÁLISK.
KERESKEDELM
NŐI KERESKED.
POLGÁRI LEÁNY
POLGÁRI FIU
TANÍTÓKÉPZŐ, stb.

használt, tiszta példányok félárban kaphatók

Décsi Géza.

könyv- és papír-üzletében, Forray-utca.
Városi és megyei telefon 902.

...a következők között került:

Berger gyógyszer-kátrányozappana
G. Hall & Comp-tól.
Külső erővel ajánlják és Európa legtöbb államában legelőbb eredménnyel használják mindenféle bőrkárosítás ellen.
Külső és belső krónikus bajok és károsítások, valamint haj- és szemkárosítások ellen. Tartalmaz és tartalmaz lakószert és gyógyoson különbözik a kereskedelemben előforduló egyéb gyógyszerektől. Működés borbélyoknál nagyon hatékony.

Berger kátrányozó kátrányozappana.
Külső és szemkárosítások enyhébb hatású kátrányozappana.

Berger glicerin kátrányozappana.
Festékek kátrány nélkül a hűs.

Berger-féle Borax-zappana
pattanás, napfűtés, szappó, milium és más bőrbajok ellen. Darabja utasítással együtt 70 fillér.

Uj: Berger folyékony kátrányozappana, külső hatású bőrbetegségeknél, fej- és szemkárosítások, valamint kiváló hajnövekedés szer. 1 üveg 1.50 korona. Kérjen külfelől a Berger-zappant G. Hall & Comp-tól és nézze meg a mellékelt levelet a mellékelt levelet és a mellékelt levelet. Külső hatású: Wien 1888. október, Haslikereut és aranyérem; Wien 1912. és az 1900-12 évi párisi világkiállításán aranyérem. Kapható minden gyógyszerárban, drogeriában és szalonban. Magyarországon: G. Hall & Comp, Wien, I., Heldenstrasse 11-13. Budapestben: Magyarországi Kereskedelmi Társaság, Tóth János gyógyszerárban Király-utca 12., Molnár és Kocsmár, Tóthmayer és Schindler, Kezdeményes, Erlyves utca 12., Balazsovics Testvérek 24., Szebel Mándor és Társai, Kereszt Nándor, Delezi, Füzessy, Váci-utca 6. Utasítások minden gyógyszerárban, több drogeriában és szalonban.

Aradon G. Földes Kelemen, Hehs Vilmos, Hajós Arpád és Rozsnyay Mátyás gyógyszerész uraknál; Hegedűs Gyula Andrassy-tér 15. parfumeriáé, Vojtek és Weisz drogeriájában és kapható az összes hazai gyógyszerárakban. 2641

115— 011. b. szám.

Hirdetmény.

Az 1878. évi V. tc. 439. §-3, illetve a távirtdarab, távbeszélő és villamos berendezésekről szóló 1888. évi XXXI. t. c. 12 §-a értelmében, aki a távirtdarab, távbeszélőt, vagy annak valamely tartozékát szándékosan megrongálja, vagy szándékosan oly cselekményt, vagy mulasztást követ el, mely által a távirtdarab, vagy távbeszélő használhatósága felbeszakíttatik, vagy gátoltatik, az 1912. évi LXIII. t. c. 21. § a alapján öt évig terjedhető börtönnel és 4000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Öve intek mindenkit, hogy a táviró és távbeszélő vezetéknek rongálásától tartózkodjék s egyben felhívom a hazafias közönséget, hogy a táviró és távbeszélő vezetéknek netán megrongálni szándékozókat fogják el és a

legközelebbi rendőr, vagy katonai őrszemnek adják át.
Arad, 1914. évi szeptember hó 16.
Green
főkapitány.

URANIA SZINHÁZ.
Ma, vasárnap:
Irodalmi repriz
Schildkraut-tal.
SHILOCK,
a krakkói bankár.
Dráma 5 felvonásban.
Előadások d. u. 3 órától.

Opre-féle gőz- és kádfürdő
Tököly-tér 1.sz.
Minden kényelemmel berendezve a nagyrabecsült közönség rendelkezésére áll.
Gőzfürdő
férfiak részére reggel 6-tól 1-ig, nők részére hétfő és péntek délután 2-től 6-ig.
Gőzfürdő bérletjegy 10 darab 8 korona.
Kádfürdő
(kabinfürdő) reggel 6 órától este 10 óráig nyitva. 3877

23113—1914.
Hirdetmény.
Közhirre tesszük, hogy Arad város közönsége által kezelt kövezet alap 1912. évi számadását a városháza tanácstermében 1914. év szeptember hó 27-től számított 15 napra közszemlére kitéttük.
Ezen számadás adatai ellen a község kötelekébe tartozó bármelyik polgár a közszemlére kitétel ideje alatt felelősséget avagy észrevétellel élhet.
Arad, 1914. szeptember 26.
A városi tanács.

Hotel Deák Ferenc Budapest, Aggteleki-utca 7.
ELSŐRANGU CSENDES, POLGÁRI SZALLODA
5 pere a keleti pályaudvartól. Csinosítás és minden kényelemmel berendezve. 80 szoba és kávéház áll a t. vendégek rendelkezésére. 1 szob. 3 és szob. 3 1 koronától, 2 személyes szobák 3 korona 20 fillér.
Tulajdonos: **PALLAI MIKSA.**

Divatos Fűzők és különlegességek

ugy készen, mint
méret után a leg-
jobbak készülnek
721

Pilcz Irma
fűzőkészítőnél
Arad, Deák Ferenc-u. 6. sz.

A szépségápolás titka a használandó
szépitő szerek helyes megválasz-
tása! Ime ez az oka miért oly kedvelt

Rozsnyay Serail arckenőcse
Rozsnyay Serail krémje.

Mindkettő kipróbált jó hatású készít-
mény. 1 tégely kenőcs 1 korona 40 fill-
lér. 1 tégely krém 1 korona.

Szines arcpороk!!!

Próbadoboz 50 fillér! Kék, zöld, lila,
testszin, sárga, barna Színházi vagy este
kávéházi világításnál csodás hatású.

Kapható: 1845

Rozsnyay Mátyás gyógy-
szertárában Arad, Szabadság-tér.

Ovakodjunk a fertőzésektől.

Az utca pora telve fertőző anyagokkal, a különféle beteg-
ségeket okozó csirákkal minők a tüdővész, a merevgöres, a lép-
fene, a difteria a hagymáz stb. sporái. A mindennapi érintke-
zésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket
okozó fertőző anyagokat kezünkön, orrunk nyákhártyájában
haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük.
Tudjuk, hogy a betegségek zömét bacteriumok okozzák s hogy
az emberi körmök alatt az apró paraziták egész gyűjteménye
tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhünk ha kezünket,
arcunkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-kétszer **Szent Imre**
szappannal vagy **Carboform szappannal** megmossuk.

Szent Imre szappan ára 70 fillér,
a Carboform szappan ára 40 fillér.

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknek, tani-
tókknak, tanároknak, iskolák, ovodák, internátusok, hivatalok,
kórházak vezetőségének. E szappan olesóságánál fogva lehetővé
teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések
ellen megóvja. Nagyobb vételeknél engedményeket adunk.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan és vegyészeti gyára **ARAD.**
Raktárak létesítése folyamatban.

Aradon, Földes K. és Hehs Vilmos
gyógyszertára.

Apollo Színház.

Szeptember hó 27-én, vasárnap:

A

HÁBORU AKTUALITÁSAI.

Az osztrák-magyar hadsereg felesketése. — Szerb védővonal. — A szerb tüzérség akcióba lép. — Szerb sebesültek. — Románia megszállja az orosz határt. — Mozgósítás Berlinben. — A német hadsereg indulása a harctérre. — Német lovasság. — Német tüzérek sáncaikba vonulnak. — Német hadihajók. — Német hydroplánok felderítő szolgálata. — Német Vörös Kereszt működése. — Francziák eskütétele. — Francziák a harczba vonulnak. — Francia tüzérség hadállása. — Francziák fejvesztett visszavonulása. — Egy döntő ütközet előestéje.

Az előadások kezdete hétköznapokon 1/2 6 órakor, vasárnap pénztárnyitás d. u. 2 órakor,
az előadások kezdete d. u. 3 órakor.

Elsőrangú női szabóság

Erdélyi Andorné műtermében

Aradon, Rákóczi-utca 4. sz.

Értesítés.

4997

Elvállalom a legújabb divat szerinti női ruhák elkészítését pontos időre s tekintettel a jelenlegi stagnáló kereskedelmi és gazdasági viszonyokra, a ruháknak elkészítését mérsékelt árak mellett eszközölöm.

Egyben tudatom az úri női közönséggel, hogy műtermemben az elsőrangú női ruha varrást és a szabászatot a legmesszebbmenő precizitással tanítom, melyet három hó alatt a tanuló tölem elsajátíthat, úgy, hogy már ezen idő elteltével a tanuló önállóan dolgozhatik a maga részére a legszebb kivitelű ruhákat.

Jelentkezni lehet naponta hétköznapokon délelőtt 10-12-ig és délután 3-5 óráig.

Kiváló tisztelettel Erdélyi Andorné.

Fatelep megnyitás!

Tisztelettel értesítjük Arad város mélyen tisztelt közönségét, mi szerint fatelepünket (Kossuth-u. végén, a vágóhid felé vezető út bejáratánál) megnyitottuk, hol is minden rendű szigorúan s kitűnően osztályozott tűzifa áll a mélyen tisztelt közönség rendelkezésére szolid, versenyképes árakon. Midőn e vállalatunkhoz a mélyen tisztelt közönség jóindulatu pártfogását kérjük, szabad legyen rámutatni érdemes voltunkra, mint akik a város közönségének jelentékeny megtakarítást eszközöltünk a város tűzifával való ellátása körül. A szegényebb néposztálynak és elhagyatott családoknak segítségére akarunk lenni azáltal, hogy selejtes fánkat tetemesen olcsóbbért tesszük hozzáférhetővé. Bizva abban, hogy eme szerepünk kellő méltánylásra fog találni, egyben a legelőzékenyebb s szolid kiszolgálásunkról biztosítva a mélyen tisztelt közönséget, vagyunk kiváló tisztelettel:

Gróf Potocki uradalmak igazgatósága.

Telefon szám 710.

4971

Női

fehér és színes

kalap kiállítás

minden ünnep- és vasárnap esti 9 óráig a Fehér-Kereszttel szemben, rendkívüli olcsó árak.

Férfi kemény- és puha-kalapok nagy raktára.

Kalap tisztítást, festést és alakítást a legújabb modellek után olcsón elvállalom.

Első Aradi Villanyerőre berendezett kalapgyártás nagyban és kicsinyben.

Tisztelettel 4887

Bittenbinder Konrád,
Arad, Deák Ferencz-u. 42.

„Fehér Kereszttel szemben.”

Hirdetmény.

A magyarádi szőlőhegyszék

gyűlését

folyó évi október hó 2-án délelőtt 8 órakor fogja megtartani.

Tárgy:

1. Születi határidő megállapítása.
 2. Az 1915. évi költségvetési előirányzat megállapítása.
 3. Egyéb tárgyak.
- Magyarád, 1914. szeptember 10-én.

Popescu János,
hegyk. jegyző.

5083

Baromfivész

ellen legkitűnőbb a

„Tikin”

Kis üveg ára 1 korona.
Nagy üveg ára 2 korona.

Egyedül kapható:

Wajdits György

„TURUL”
gyógyszertárban
(Karolina-u. és Ferenc-tér
sarok.)

Gőzeke bérszántást

bármilyen nagy területet vállal Erdélyi Márk Temesvár Józsefváros, Ormos-utca 8. sz. 5080

Norinbergi, rövid és szövétáru nagykereskedésünk részére egy önálló ügyes

segédet

keresünk. 5100

Fleiszig és Hirschfeld
Boros Béni-tér 7.

A Cipő Tőzsde

Arad, Apollo mozi mellett
ismét megnyílt
és megkezdődött a Gerő-féle cipők olcsó eladása. 4957

Kérjük cégünket nem összelővösztetni.

Használt élelm megvételre kerestetik.

Izr. leányinternátus.

Van szerencsénk a m. t. helybell és vidéki szülőket értesíteni, hogy egy internátussal egybekötött magániskola nyitottunk,

ahol elemi- és polgáriiskolás leánykák gondos nevelésben és tanításban részesülnek, itthon, vagy kívánatra — ha az iskolák megajálnak — bármely iskolába rendes növendékként beírattnak. Ugyazintén bejáró növendékeket is elfogadunk. — Külön tárgyak: Idegen nyelvek, zongora, festés és művészi kézimunkák. Személyes, vagy levélbeli megkeresésekre készséggel ad felvilágosítást az intézet tulajdonosa

Stern Ilonka,
okl. tanítónő

József főherceg-ut 19., I. em.

5071

Iskolai belratási hirdetés!

Fischer Nagy Áruház

Arad, Szabadság-tér 12. szám.

szemzajós olcsó árjegyzéke

Külön osztály gyermekek részére.

Gyermekek nyári ruhái.	Gyermekek cipői.	Gyermekek kalapok.
Gyermekek nyári ruhái 1.00 fill.	Gyermekek cipői 1.50 fill.	Gyermekek kalapok 1.50 fill.
Gyermekek nyári ruhái 2.00 fill.	Gyermekek cipői 2.00 fill.	Gyermekek kalapok 2.00 fill.
Gyermekek nyári ruhái 3.00 fill.	Gyermekek cipői 3.00 fill.	Gyermekek kalapok 3.00 fill.

Gyermekek sapkák.

Gyermekek sapsapka szövetből	0.70 fill.
Gyermekek sapsapka kék szövetből	1.00 fill.
Gyermekek diáksapka fin. cheviltből	1.30 fill.
Gyermekek matrósapka kék szövetből	1.50 fill.
Gyermekek bőrkalap	1.00 fill.

Gyermekek esernyők.

Gyermekek esernyő croiseból	1.90 fill.
Gyermekek esernyő clottból	2.30 fill.
Gyermekek esernyő fin. canelából	2.90 fill.
Gyermekek esernyő sergeből	3.20 fill.
Gyermekek esernyő jómin. selyemből	3.50 fill.

Gyermekek zsebkendők.

Gyermekek zsebkendő képekkel	10 fill.
Gyermekek zsebkendő chiffonból	16 fill.
Gyermekek zsebkendő vászonból	22 fill.
Gyermekek zsebkendő jó min. vászonból	28 fill.
Gyermekek zsebkendő fin. szín. battisztból	30 fill.

Gyermekek iskolatászkák.

Gyermekek iskolatászkák vászos vászon	70 fill.
Gyermekek iskolatászkák szín. képekkel	90 fill.
Gyermekek iskolatászkák vizim. vászon	1.00 fill.
Gyermekek iskolatászkák jóminőségű	1.20 fill.
Gyermekek iskolatászkák bőrből	1.50, 3.00 fill.

Gyermekek patent harisnyák, fogyh. munka.

Gyermekek pat. harisnyák, árak nagys. szerint	
Gyermekek pat. harisnyák jómin.	30—52 fill.
Gyermekek pat. harisny. diamant fek.	38—76 fill.
Gyermekek pat. harisny. dupla sarok	54—50 fill.
Gyermekek pat. harisny. legjobb min.	64—70 fill.

Különböző tárgyak gyermekek részére.

Gyermekek nadrágtartók gummiból	38—70 fill.
Gyermekek zsebkész. feh. és barn. csont	40—50 fill.
Gyermekek fogkefék	20—56 fill.
Gyermekek pénzszénny. bőrből	20—1.00 fill.
Gyermekek patent zsebtartók	50—1.00 fill.

Férfi divat osztály. Olcsó árjegyzék.

Férfi fehérnemű.

Férfi ing színes, puhámellű	2.30 fill.
Férfi ing schiffonból piquet-mellű	2.70 fill.
Férfi ing angol zephirból színes	2.90 fill.
Férfi ing egész fn. damasztmellű	3.30 fill.
Férfi ing egyedül különlegességem	3.50 fill.

Férfi kalap újdonságok.

Férfi kalap jó minőségben	2.50 fill.
Férfi kalap megbízható jó minőségű	3.00 fill.
Férfi kalap színes és fekete	3.50 fill.
Férfi kalap elegáns finom kemény	4.00 fill.
Férfi kalap legfin. nyulszőrből	5.00 fill.

Férfi esernyők.

Férfi esernyő croiseból	2.30 fill.
Férfi esernyő jó minőségű clottból	2.70 fill.
Férfi esernyő tartós canelából	3.00 fill.
Férfi esernyő glória selyemből	3.50 fill.
Férfi esernyő finom selyemből	3.90 fill.

Férfi nyakkendők órlási választékban.

Férfi battiszt csokor szép mintákban	22 fill.
Férfi battiszt regatta szép mintákban	38 fill.
Férfi selyemesokor gyöny. mintákban	50 fill.
Férfi selyemesokor gyöny. mintákban	70 fill.
Férfi nyakkendők tiszta selyemből	1.00 fill.

Különböző férfi divatcikkek.

Nagy választékban zsebkendők dbja	38—50 fill.
Jó minőségű nadrágtartók dbja	70—1.00 fill.
Jómin. harisnyakötők dbja	78—1.00 fill.
Nagy választékban kezeltöngombokban	50—1.00 fill.
Jóminőségű köpfer-lábravaló	1.90 fill.

Férfi harisnyák.

Férfi harisnya maccoi nyers szín párja	38 fill.
Férfi harisnya színes és fekete párja	50 fill.
Férfi harisnya divatos csikos párja	50 fill.
Férfi harisnya különl. leguj. minták	70 fill.
Férfi harisnya tiszta cernából	90 fill.

Női divat osztály.

Női fehérnemű cikkek.

Női ing schiffonból himzéssel dísz.	1.70 fill.
Női ing madrepulán gyöny. himzéssel	2.30 fill.
Női ing finom vászonból, kézi himzés	3.00 fill.
Női ing francia battisztból	3.50 fill.
Női ing rumburgi vászonból	3.80 fill.

Különböző női divatcikkek.

Női selyemernyő alkalmi vétel	3.50 fill.
Női selyemövek fek. és színes	50—1.00 fill.
Női sely. gumióvek fek. és színes	1.90—3.00 fill.
Női készitások bőrből	90—3.80 fill.
Női selyem nyakkendők és divatos gallérok	

Női harisnyák.

Női harisnyák kötött, szín. és fek. párja	50 fill.
Női harisnyák szín. csikos, leguj. div.	60 fill.
Női harisnyák mintázott cernából	1.00 fill.
Női harisnyák flour fekete, alk. vétel	1.00 fill.
Női harisnyák flour, áttört, egész fn.	1.30 fill.